

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการดำเนินการวิจัยดังหัวข้อต่อไปนี้

1. วิธีการสอนภาษาอังกฤษแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา
2. การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและการประเมินผล
3. ความวิตกกังวลในการเรียน

1. วิธีการสอนภาษาอังกฤษแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา

วิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (The Concentrated Language Encounter Approach หรือ CLE) เป็นวิธีการสอนที่ช่วยพัฒนาภาษาในทักษะต่าง ๆ แก่ผู้เรียนทั้งทางด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนในลักษณะบูรณาการ รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2539 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นภาษาอังกฤษระดับอ่านออกเขียนได้ มีแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เริ่มเรียนรู้ระบบการเขียนและการสะกดคำภาษาอังกฤษที่ฟัง พูดได้แล้วจากระดับเตรียมความพร้อม นอกจากนี้ต้องเป็นกิจกรรมที่หลากหลายเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยความสุข สนุกสนาน เกิดความสามารถในสื่อสารด้วยการฟัง พูด อ่านและเขียน การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับนี้มีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เริ่มพัฒนาความสามารถในการอ่าน เขียนและสะกดคำ ความสามารถในการใช้ภาษาในระดับพื้นฐานเพื่อสื่อสารได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ ส่งเสริมให้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ โดยคำนึงถึงการจัดสื่อการเรียนการสอน และวิธีการวัดและประเมินผลที่ถูกต้องเหมาะสมกับผู้เรียน รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้เสาวลักษณ์ รัตนวิษฐ์ (2533, หน้า 8-38) และ Walker & Rattanawich (1996, p.2-20) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาดังนี้คือ

1.1 ความเป็นมาของวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา

วิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาเป็นวิธีสอนภาษาทางธรรมชาติ จากปี ค.ศ.1960 เป็นต้นมาได้รับการพัฒนามาจากนักภาษาศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญทางการอ่าน และ ครูผู้สอนภาษาหลายคน เช่น Dr. Richard Walker, Dr. Brendan Bartlette, Nea Dore และ Brian Gray โดยได้เริ่มทำการทดลองใช้วิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาโครงการเทเกอร์พาร์ค (Trager Park Project) กับนักเรียนชาวพื้นเมืองในประเทศออสเตรเลียเป็นครั้งแรกที่ โรงเรียนเทเกอร์พาร์ค (Trager park School) รัฐนอร์ทเทิร์นเทร์ริทอรี (Northern Territory State) ประเทศออสเตรเลีย โดยให้การเรียนรู้ภาษาได้ผ่านประสบการณ์การใช้ภาษาทุกด้านเพื่อ แก้ไขปัญหาทางภาษาของนักเรียนชาวพื้นเมืองซึ่งมีอยู่ประมาณ 90 % ในโรงเรียนนี้ เนื่องจาก นักเรียนเหล่านี้มีประสบการณ์ในการอ่านและเขียนน้อยมาก โดยเฉพาะประสบการณ์เกี่ยวกับ ความคิดรวบยอดของตัวอักษร และเนื้อหาบริบทที่จัดไว้ในหนังสือเพื่อให้ประสบการณ์แก่นักเรียน ยังไม่เหมาะสมในการพัฒนาการอ่าน การเขียนและการสื่อสาร ที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถสื่อสาร ทางภาษาทั้งในการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนได้อย่างมั่นใจในสังคมชีวิตประจำวัน จากการทดลองวิจัย ปรับปรุงค้นคว้าในโรงเรียนดังกล่าวปรากฏว่าวิธีการสอนนี้ประสบความสำเร็จคือ นักเรียนชาวพื้นเมืองเกือบ 100 % สามารถอ่าน เขียน ฟังและพูดภาษาอังกฤษได้เป็น อย่างดี จากนั้นวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาจึงได้เผยแพร่ออกไปทั่วประเทศออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา แคนาดา และประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งประเทศไทย ต่อมาใน ปี พ.ศ. 2527 Dr. Richard Walker ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและการเรียนรู้ทางการอ่าน Dr. Brendan Bartlette ผู้เชี่ยวชาญทางการอ่านของวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาแห่งบริสเบน (Brisbane College of Advanced Education) ประเทศออสเตรเลีย และ เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย ได้ทำการทดลองสอนภาษาอังกฤษด้วยวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาเป็น ครั้งแรกในประเทศไทย ที่โรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ทำการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และปีที่ 5 ผลการทดลองพบว่า นักเรียน สามารถอ่าน เขียน และพัฒนาทักษะการฟังและการพูดได้ดีในระยะเวลาเพียง 20 คาบเรียน (คาบละ 20 นาที) โดยใช้หนังสือนิทาน "A Little Red Hen" ที่ค่อนข้างยากสำหรับเด็กเริ่มเรียน แต่นักเรียนมีความสนใจในการอ่านมากขึ้น สามารถจำคำศัพท์ คำพูด และบทสนทนาจากหนังสือ ได้แม้เวลาผ่านไปนานแล้วก็ตาม การทดลองและวิจัยวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาใน การสอนวิชาภาษาอังกฤษยังคงดำเนินต่อมาโดยใช้หนังสือประเภทต่าง ๆ ผลของการทดลอง

อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ (Walker, Bartlette & Rattanawich, 1984) หลังจากนั้นมีการวิจัย การสอนภาษาอังกฤษด้วยวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาในระดับชั้นต่างๆ ดังเช่นการ ศึกษาเปรียบเทียบของ สุทธิพร ปาละดี ในปีพ.ศ. 2531 (อ้างใน ปานเสก สุทธปรีดา, 2538, หน้า 50) ที่พบว่า ความสามารถทางการอ่าน การเขียนและการระลึกสิ่งที่อ่านได้ในวิชา ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนแบบมุ่ง ประสบการณ์ภาษาสูงกว่ากลุ่มที่เรียนแบบปกติตามคู่มือครู ส่วนงานวิจัยของชฎารัฐ ปลูกเพาะ ในปีพ.ศ. 2533 (อ้างใน ปานเสก สุทธปรีดา, 2538, หน้า 50) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทาง การอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของเด็กเริ่มเรียนที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลปรากฏว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการอ่านสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เช่นเดียว กันกับงานวิจัยของพรทิพย์ ปลอดโปร่ง (2534 อ้างใน ปานเสก สุทธปรีดา, 2538, หน้า 50-51) และนงคราญ เสนสุภา (2537, หน้า 52) ที่ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความ เข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเขียนและความคงทนในการจำของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 ผลของการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา มีความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม แต่ความคงทนใน การจำไม่แตกต่างกัน ส่วนงานวิจัยของ ปานเสก สุทธปรีดา (2538, หน้า 70) ได้ศึกษา เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและการเขียนของนักเรียนชาวเขาที่เริ่มเรียนภาษาอังกฤษ โดยทำการทดลองกลุ่มตัวอย่างชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปรากฏว่านักเรียนมีความเข้าใจในการอ่าน มากขึ้นมีความคงทนในการเรียน สามารถจดจำคำศัพท์ คำพูดจากบริบทในหนังสือได้นาน ส่วน ความสามารถในการเขียนนั้นมีแนวโน้มว่าจะสูงขึ้นหากนักเรียนมีเวลาในการฝึกที่เพียงพอ นอกจากนั้นงานวิจัยของ นฤมล วุฒิปรีชา (2540, หน้า 102) ที่ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาหนังสือ เล่มใหญ่สำหรับนักเรียนไทยที่เริ่มเรียนภาษาอังกฤษเพื่อศึกษาความสามารถทางภาษาอังกฤษ และขั้นพัฒนาการการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษด้วยหนังสือเล่มใหญ่สามารถพัฒนาทักษะทั้ง สี่ด้านกล่าวคือ นักเรียนสนใจฟังและเข้าใจเรื่องที่ฟัง สามารถพูดได้ตอบสั้นๆ กล้าเสี่ยงในการใช้ ภาษาโดยไม่กลัวผิด ในด้านการอ่านนั้น นักเรียนสามารถอ่านเรื่องได้ถูกต้องเป็นบางคำแต่อ่าน ทุกคำ ส่วนในด้านการเขียน นักเรียนสามารถเขียนตามแบบได้ถูกต้องและเขียนตามคำบอกได้ ถูกต้องเป็นบางคำซึ่งสรุปได้ว่าเมื่อนักเรียนได้รับประสบการณ์จากการอ่านทำให้เกิดการพัฒนา

ภาษาพูดที่เป็นส่วนทำให้การอ่านและการเขียนดีขึ้น การอ่านช่วยพัฒนาการเขียนในขณะที่การเขียนก็ช่วยพัฒนาการอ่านด้วยเช่นกัน

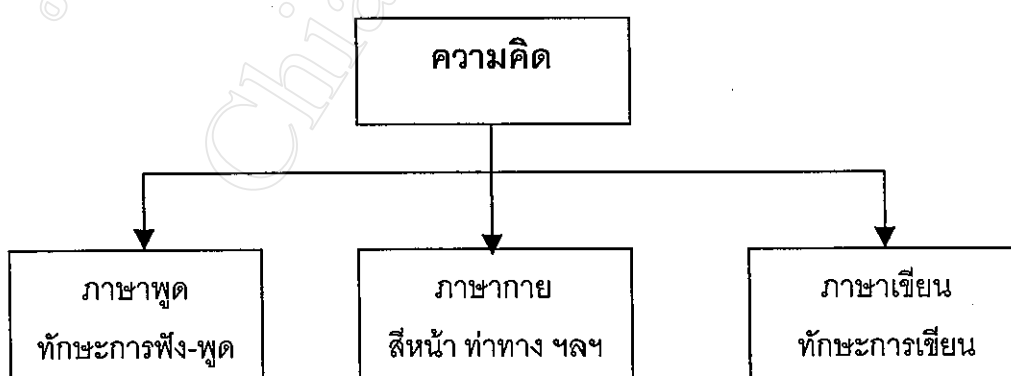
1.2 หลักการและแนวทฤษฎี

วิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษามีพื้นฐานมาจากหลายแนวทฤษฎีดังนี้

1.2.1 แนวทฤษฎีการสอนแบบสื่อสาร (The Communicative Approach)

เน้นการใช้ภาษาของผู้เรียนเป็นหลัก โดยอาศัยหลักการของภาษาศาสตร์เชิงสังคมวิทยา (Sociolinguistics) ซึ่งว่าด้วยเนื้อหาบริบทภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละชุมชนที่อาจใช้แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม กระบวนการสอนตามทฤษฎีนี้จะเน้นปฏิสัมพันธ์ในการใช้ภาษาระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนเป็นสำคัญ การกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอยากแสดงออกทางภาษาหรือทดลองใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายด้วยตนเองทั้งการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ดังนั้นเนื้อหาที่จัดขึ้นเป็นบทเรียนจึงควรเน้นบริบททางภาษาที่มีความหมายแก่ผู้เรียนตามหลักการใช้ภาษาในสังคมหรือในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ นอกจากนี้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องจัดให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ภาษาได้อย่างเป็นธรรมชาติ ผู้สอนมีหน้าที่คอยช่วยเหลือ แนะนำและแก้ไขการใช้ภาษาที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียน กิจกรรมดังกล่าวได้แก่ การทำงานกลุ่มย่อยเพื่อการอ่านร่วมกัน การเขียนร่วมกัน การโต้ตอบในการฟัง-พูดร่วมกัน การพัฒนาทักษะทางภาษาอย่างบูรณาการเป็นไปตามกระบวนการดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 กระบวนการพัฒนาทักษะทางภาษา

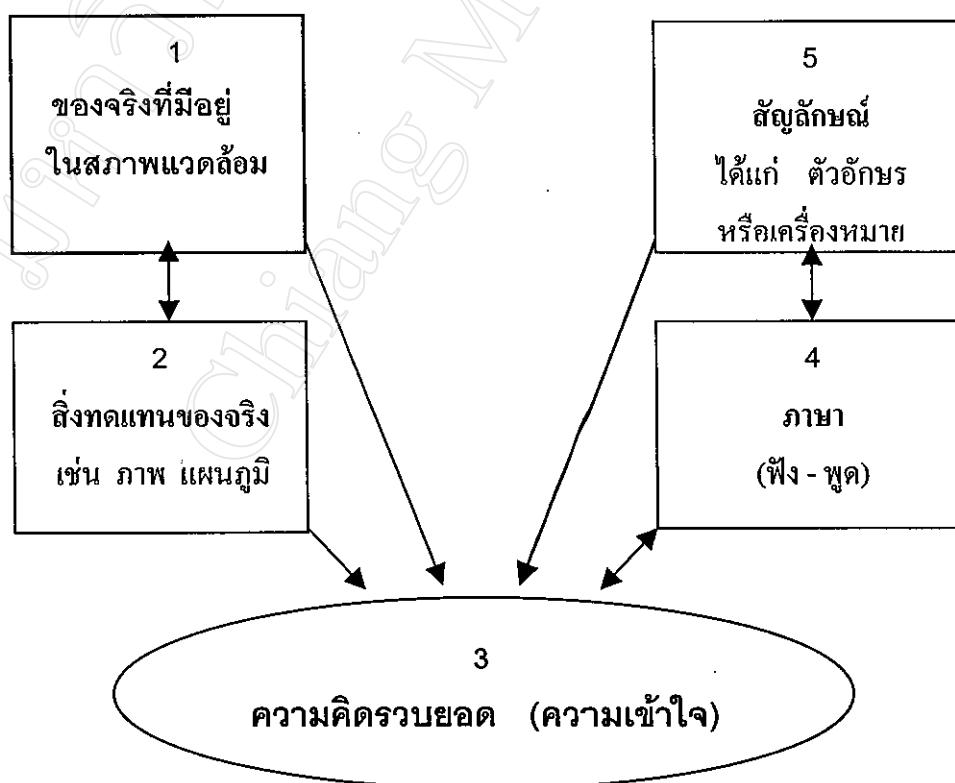

ดังนั้นผู้สอนควรจัดบริบททางภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันให้ผู้เรียนได้พบเห็น หรือได้ยินได้ฟังจริง ๆ ทั้งที่เป็นภาษาพูด ภาษาเขียน หรือภาษากายมาใช้เป็นสื่อการสอน เมื่อผู้เรียนเข้าใจ

ในเรื่องต่าง ๆ ที่ได้เรียนจากบริบทต่าง ๆ แล้ว ความคิดที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดเรื่องราวออกมาเป็นภาษาพูด ภาษาเขียน หรือภาษากายเพื่อสื่อความหมายที่ตนต้องการได้ ผู้เรียนจะเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จของตนในการสื่อสารอีกด้วย ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนภาษา มีโอกาสได้ลองฝึกฝนลงมือในการเรียนด้วยตนเอง และได้เรียนรู้การแก้ปัญหาจากข้อบกพร่องของตนเอง ซึ่งวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาได้นำเอาหลักการและเหตุผลเหล่านี้มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหาบทเรียนที่เน้นบริบททางภาษาที่มีความหมายแก่นักเรียนเพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

1.2.2 แนวทฤษฎีการสอนแบบธรรมชาติ (The Natural Approach) ทฤษฎีนี้เน้นการให้ปัจจัยป้อนที่มีความหมายเป็นที่เข้าใจได้แก่ผู้เรียน โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้และรับรู้ภาษาของผู้เรียนเป็นหลัก ซึ่งในการให้ปัจจัยป้อนที่มีความหมายเป็นที่เข้าใจได้แก่ผู้เรียนนั้นจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการสอนความคิดรวบยอดทางภาษาที่ถูกต้อง ดังลำดับการสอนตามแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2 กระบวนการสอนความคิดรวบยอดทางภาษา

การใช้วัสดุของจริงที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อม (กรอบที่ 1) เช่น วัตถุต่างๆ ที่ผู้เรียนเคยพบเคยเห็น และเคยใช้อยู่ในชีวิตประจำวันจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจ และได้รับความคิดรวบยอดเกี่ยวกับ ความหมายของสิ่งนั้นๆ ได้อย่างรวดเร็ว แต่เป็นไปไม่ได้ที่จะนำของจริงทุกอย่างมานำเสนอแก่ ผู้เรียน ดังนั้นการใช้สิ่งทดแทนของจริงเหล่านั้นได้แก่ รูปภาพ แผนภูมิ สามารถช่วยให้ผู้เรียน เข้าใจและได้รับความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความหมายของสิ่งต่างๆ ได้เป็นอย่างดี (กรอบที่ 2) เพราะผู้เรียนสามารถถ่ายโยงความคิดไปยังของจริงที่ตนเคยพบเห็นมาก่อนได้ ทำให้เกิด การพัฒนาความคิดรวบยอด (กรอบที่ 3) ได้ง่ายขึ้น หลังจากนั้นเมื่อผู้เรียนมีโอกาสได้ยินได้ฟัง เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เข้าใจแล้วว่าหมายความว่าอย่างไรทำให้การพัฒนาการฟัง การพูดย่อมง่าย และเป็นที่เข้าใจได้มากขึ้น ดังนั้นเมื่อผู้เรียนพบเห็นสัญลักษณ์เช่น ตัวอักษรที่เขียนขึ้นมาโดยมี ความหมายตามที่เคยฟัง เคยพูดมาก่อน การถ่ายโยงความคิดรวบยอดก็จะชัดเจนมากขึ้น กระบวนการรับรู้และเรียนรู้ภาษาจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยการใช้ประสบการณ์ของผู้เรียน เป็นสำคัญตามลำดับขั้นตอนกระบวนการพัฒนาทักษะทางภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ วิธีการสอน แบบมุ่งประสบการณ์ภาษาได้ใช้หลักการพัฒนาภาษานี้ โดยให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายโดยรวม ของเรื่องหรือเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนและต้องการสื่อความหมายเสียก่อน แล้วจึง เรียนรู้องค์ประกอบย่อยของภาษาเช่น ระบบเสียง ระบบการสะกดคำหรือประโยคต่าง ๆ

1.2.3 ทฤษฎีการสอนอ่าน ที่ยึดหลักการทางภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา

(Psycholinguistics) โดยเน้นกระบวนการอ่านของมนุษย์เป็นสำคัญตามทฤษฎีนี้การอ่านคือ การสร้างความหมายจากสัญลักษณ์โดยผ่านกระบวนการทางความคิด (Smith, 1971, 1973; Goodman, 1973, อ้างใน เสาวลักษณ์ รัตนวิทย์, 2533, หน้า 21) วิธีการสอนและเทคนิคการสอน ที่จะใช้ในการสอนอ่านจึงจำเป็นต้องพิจารณาหลักการและทฤษฎีดังกล่าวเพื่อการเรียนรู้การอ่านที่ ถูกต้องและเป็นไปโดยธรรมชาติ นักภาษาศาสตร์ไม่ได้มองการอ่านเป็นเพียงแค่การแสวงหา ความหมายเพื่อความเข้าใจสัญลักษณ์ หรือตัวอักษรเพียงอย่างเดียว แต่คำนึงถึงหลักการทาง จิตวิทยาในการรับรู้การอ่าน การถ่ายโยงความคิดรวบยอด รวมทั้งองค์ประกอบอื่นๆ ที่จะช่วยให้ การอ่านสมบูรณ์ดังต่อไปนี้

1. ประสบการณ์เดิม หรือความรู้เดิม (Schema) ของผู้เรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญ ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านแตกต่างกันได้ เนื่องจากความคิดรวบยอดของผู้ที่มี ประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านจะช่วยให้เกิดความเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ง่ายและเร็วขึ้น

2. อภิปัญญา (Metacognition) ความสามารถของผู้เรียนในการเข้าใจกระบวนการความคิด ของตนในการตีความ ในการแก้ปัญหาต่างๆ จะช่วยให้ความเข้าใจในการอ่านดีขึ้น เนื่องจาก

สามารถนำความคิดของตนจากประสบการณ์มาใช้ในการจับใจความ แปลความ ตีความและขยายความได้ กลวิธีของการใช้อภิปัญญามีหลากหลายด้วยกัน ที่สำคัญคือการเดาความเพื่อแก้ปัญหาความไม่เข้าใจที่ตนเองประสบในขณะที่อ่านเนื้อความต่าง ๆ

3. โครงสร้างของเนื้อความ (Text Structure) ช่วยให้การอ่านมีจุดมุ่งหมายเด่นชัดขึ้น ว่าต้องการหาข้อมูลอะไร กระบวนการทางความคิดย่อมจะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพในการจับใจความสำคัญ แปลความ ตีความ และขยายความในการอ่าน ด้วยหลักการดังกล่าววิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาจึงใช้กลวิธีการสอนอ่าน และการสอนเขียน ที่หลากหลายรูปแบบแตกต่างกันไปตามระดับวัยและความสามารถของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการอ่าน โดยเฉพาะการอ่านเพื่อความเข้าใจ

1.2.4 แนวการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (The Genre - Based Approach) ซึ่งยึดหลักการทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงระบบ (Systemic Linguistics Theory) ของ M.A.K. Halliday ผู้เชี่ยวชาญทางภาษาศาสตร์ระดับโลก ทฤษฎีนี้เน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อเนื้อความจากบริบทภาษาตามความเหมาะสมของสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป มีหลักการที่สำคัญดังนี้

1. ภาษาและความหมาย (Language and Meaning) ในสังคมหรือชุมชนหนึ่ง ๆ ย่อมมีภาษาเพื่อใช้สื่อความหมายในการสื่อสารระหว่างบุคคล รูปแบบของภาษาได้แก่ เสียง ไวยากรณ์ คำ ซึ่งอาจเป็นคำพูด ตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ที่ใช้เป็นสื่อในการติดต่อสื่อสาร ย่อมแตกต่างกันไปแล้วแต่สภาพแวดล้อมของสถานการณ์ต่าง ๆ วัฒนธรรม สังคมและธรรมชาติ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนารูปแบบภาษานั้น ๆ ให้เป็นที่เข้าใจและยอมรับกันในแต่ละสังคมหรือชุมชน ซึ่งแม้ว่ารูปแบบของภาษาในแต่ละสังคมหรือชุมชนจะแตกต่างกัน แต่เป้าหมายของการสื่อสารเหมือนกัน คือความเข้าใจเนื้อความที่ต้องการติดต่อสื่อสารโดยใช้ภาษาเป็นสื่อไม่ว่าจะเป็นการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนหรือแม้แต่การใช้ภาษาไปหรือภาษากาย ความหมายของภาษาจึงเป็นหัวใจสำคัญในการใช้ภาษา ความสามารถในการเข้าใจความหมายของภาษาในการติดต่อสื่อสารจึงเป็นทักษะสำคัญที่จะช่วยทำให้การสื่อสารประสบความสำเร็จ

2. ภาษาและบริบทภาษา (Language and Context) ความเข้าใจความหมายของภาษาในการติดต่อสื่อสารย่อมขึ้นอยู่กับบริบทภาษา หรือสภาพแวดล้อมในสถานการณ์และวัฒนธรรมต่างๆ การเข้าใจในเนื้อความจากการติดต่อสื่อสารไม่ว่าภาษาพูดหรือภาษาเขียน ดังนั้นบริบทภาษาย่อมจะต้องได้รับการพิจารณาเป็นอันดับแรก ประกอบด้วยบริบทของสถานการณ์ต่างๆ (Context of Situation) เพราะเป็นการสื่อเนื้อความของสังคมหรือชุมชนให้เห็น

ลักษณะการใช้ภาษาในสภาพแวดล้อมและกาลเทศะที่แตกต่างกัน และบริบทของวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง (Context of Culture) ซึ่งวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เนื้อความและบริบทภาษาย่อมแตกต่างกันไปด้วยในแต่ละสังคมหรือชุมชนนั้น ๆ ทั้งนี้เพราะบริบทภาษาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้เนื้อความที่เข้าใจได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม “ความหมาย” ของภาษาจึงจะชัดเจนในการติดต่อสื่อสาร

3. ภาษาและทำเนียบ (Language and Register) เมื่อบริบทภาษามีอิทธิพลทำให้เนื้อความของสารที่ติดต่อสื่อสารกันเป็นที่เข้าใจและมีความหมายชัดเจนขึ้น องค์ประกอบของบริบทภาษาก็มีอิทธิพลที่ทำให้ลักษณะของการใช้ภาษาต่างกัน ในบริบทภาษาแต่ละสถานการณ์หรือแต่ละวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องที่แตกต่างกัน ทำเนียบภาษา (Register) หรือคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในแต่ละสถานการณ์ก็ย่อมแตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นทำเนียบภาษาจึงเกิดควบคู่กันไปกับบริบททางภาษาที่แตกต่างกันไปตามกาลเทศะ ตามเรื่องราวที่กล่าวถึง ตามความสัมพันธ์ของผู้ใช้ภาษาและตามลักษณะวิธีการใช้ภาษาเพื่อการฟัง การพูด การอ่านหรือการเขียน เป็นต้น

4. การเรียนรู้ภาษาในบริบท (Language Learning Context) การเรียนรู้เพื่อการใช้ภาษา ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ควรเริ่มจากการรับรูปแบบภาษาที่ถูกต้องตามลักษณะของบริบทภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อความของภาษาในบริบทนั้นอย่างถูกต้อง จึงจะนับได้ว่าผู้เรียนได้เรียนภาษาอย่างถูกต้องและมีความหมาย ลักษณะของบริบทภาษาและเนื้อความต่างๆ ที่ทำให้ผู้เรียนได้รับรูปแบบที่ถูกต้อง ทั้งจากการเลียนแบบ การฝึกหัดภายใต้การควบคุมของผู้สอน จากการหาประสบการณ์ฟัง พูด อ่านและเขียนด้วยตนเองและจากตัวอย่างรูปแบบภาษาที่เคยเรียน ผู้สอนสามารถนำเอามาใช้เป็นรูปแบบของกิจกรรมในการเรียนการสอน โดยผู้เรียนจะได้มีโอกาส ฝึกฝนและใช้ภาษาอย่างเป็นอิสระด้วยตนเอง ดังนั้นในการจัดเนื้อหาบทเรียนและบริบททางภาษาซึ่งเป็นปัจจัยป้อนในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกขั้นตอนของวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาจึงคำนึงถึงหลักการของแนวทฤษฎีนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้รูปแบบการใช้ภาษาที่ถูกต้องและเหมาะสมตามกาลและเทศะต่าง ๆ

จากหลักการและทฤษฎีต่างๆ ข้างต้นสรุปได้ว่า วิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษานเน้นการพัฒนาภาษาในบริบทที่เป็นไปตามการรับรู้โดยธรรมชาติด้วยการพัฒนาความหมายโดยรวมของภาษาไปสู่องค์ประกอบย่อยของภาษาอันได้แก่ รูปพยางค์ สระ ตัวสะกดและไวยากรณ์ ในการจัดขั้นตอนการสอนด้วยวิธีมุ่งประสบการณ์ภาษา การฟังและการอ่านถูกจัดให้

เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทักษะทางภาษาไปสู่การพัฒนาทักษะอื่นๆ คือ การพูดและการเขียน ในลักษณะทักษะสัมพันธ์ หรือในลักษณะบูรณาการตามหลักการสอนเพื่อการสื่อสาร นักเรียนจะใช้บริบททางภาษาจากการฟังและการอ่านเป็นปัจจัยป้อนที่มีความหมาย แล้วพัฒนาปัจจัยป้อนนั้นผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยการใช้เทคนิค การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะสื่อสาร ซึ่งเน้นการปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนเป็นหลักเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในทักษะสัมพันธ์ ทุกทักษะได้อย่างเป็นธรรมชาติและเกิดความคล่องตัวจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาจนถึงขั้นนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การจัดบทเรียนสำหรับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา

การจัดการเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ การให้ปัจจัยป้อนที่หมายถึงการจัดบทเรียนควรเน้นเนื้อหาซึ่งผู้เรียนสามารถนำความรู้ทางภาษาที่ได้ศึกษาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง กระบวนการเรียนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา จึงยึดบทเรียนที่จัดเฉพาะประสบการณ์ภาษาที่ผู้เรียนควรได้รับจากความหลากหลายของบริบททางภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาจากหน้าที่ของภาษาที่ผู้เรียนได้ใช้ตามความจำเป็นในบริบทต่าง ๆ เป็นสำคัญตามระดับวัยและความสนใจในการจัดบทเรียนจะจัดตามจุดมุ่งหมายในการอ่านของมนุษย์โดยทั่วไป มี 3 ประการคือ

1. อ่านเพื่อบันเทิง
2. อ่านเพื่อรู้และเข้าใจวิธีการหรือกระบวนการ(เพื่อ"ทำเป็น")
3. อ่านเพื่อศึกษาและค้นคว้า (เพื่อ"คิดเป็น")

ลักษณะบทเรียนของวิธีสอนดังกล่าวจึงจัดหนังสือเป็นเล่มๆ ที่มีความยาวพอประมาณตามระดับวัย ชั้นเรียนและความสนใจของผู้เรียน หนังสือแต่ละเล่มเป็นหน่วยการเรียนรู้หนึ่งๆ โดยศึกษาจากหลักสูตรที่พิจารณาจากมวลประสบการณ์ที่ผู้เรียนควรเรียนรู้ จากนั้นจึงจัดเป็นความคิดรวบยอดที่นำไปสู่การจัดหน่วยการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้เหล่านี้แยกออกเป็น 2 ประเภทตามขั้นตอนการสอนที่แตกต่างกันดังนี้คือ

1. หน่วยการเรียนรู้ที่ใช้หนังสือเป็นฐาน (Text-Based Unit) ใช้หนังสือประเภทนิทาน นิยาย หรือสารคดีเป็นหนังสือบทเรียนนำ (Starter Book) นักเรียนมีประสบการณ์ร่วมกันในการอ่านหนังสือ (Shared Reading)

2. หน่วยการเรียนรู้ที่ใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activities-Based Unit) ใช้กิจกรรมวิธีการทำเป็นบทเรียนนำ นักเรียนมีประสบการณ์ร่วมกันในการทำกิจกรรม (Shared Experience)

ภาษาที่ใช้ในหนังสือเหล่านี้ควรเหมาะสมกับการใช้ภาษาของผู้เรียนในแต่ละระดับวัย และประสบการณ์ ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติ เพื่อความเป็นธรรมชาติของการใช้ภาษา ความยากง่ายของเนื้อหา ภาษาในบริบท ย่อมแตกต่างกันไปด้วยในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาทางภาษาในระดับอ่านออกเขียนได้ของหลักสูตรภาษาอังกฤษ พ.ศ. 2539 ที่กำหนดให้มี โครงสร้างไวยากรณ์เป็นประโยคสั้นๆ ง่ายๆ คลังคำที่ประกอบด้วยคำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว และในสภาพแวดล้อมของผู้เรียน เกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน ซึ่งเป็นคำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ คำบุพบทและคำอุทาน

1.4 จุดมุ่งหมายของการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา

วิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษามุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถอ่าน ฟัง พูดและเขียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอในการสื่อสารทางภาษาในชีวิตประจำวัน โดยเมื่อจบหน่วย การเรียนหนึ่ง ๆ ผู้เรียนจะสามารถทำสิ่งต่อไปนี้ได้คือ

1. เล่าเรื่อง ลำดับเรื่องหรือลำดับขั้นตอนกิจกรรม และบอกความหมายของคำทุกคำ และเครื่องหมายวรรคตอนในบริบทต่าง ๆ ของหน่วยการเรียนรู้ได้
2. อ่านออกเสียงคำทุกคำในหน่วยการเรียนรู้ได้
3. พูดได้ตอบ แสดงความคิดเห็น และสรุปความให้เป็นที่น่าสนใจได้
4. เขียนสะกดคำ ประโยคต่าง ๆ และสัญลักษณ์ของเครื่องหมายวรรคตอนที่นักเรียน เรียนรู้จากหน่วยการเรียนรู้ได้
5. แต่งประโยคเป็นคำพูดและเขียนเป็นตัวอักษรได้ถูกต้องให้เป็นที่น่าสนใจได้
6. สื่อความหมายของภาษาทางกายและอารมณ์หรือทางวาจาและสีหน้าท่าทางได้ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ วาดภาพประกอบเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจได้
7. ร่วมมือกับเพื่อนและช่วยเหลือแบ่งปันกัน ในการทำงานร่วมกันได้

เช่นเดียวกันกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตรภาษาอังกฤษ พ.ศ. 2539 ในระดับ อ่านออกเขียนได้ที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยทักษะทั้งสี่อย่างถูกต้อง ชัดเจนและเหมาะสมกับระดับชั้น โดยสามารถฟัง พูดและสนทนาเป็นภาษาอังกฤษใน สถานการณ์ง่าย ๆ ได้ ผู้เรียนสามารถอ่าน เขียนและสะกดคำ ใช้เครื่องหมายวรรคตอนได้ถูกต้อง รวมทั้งสามารถใช้พจนานุกรมในการแสวงหาความรู้ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

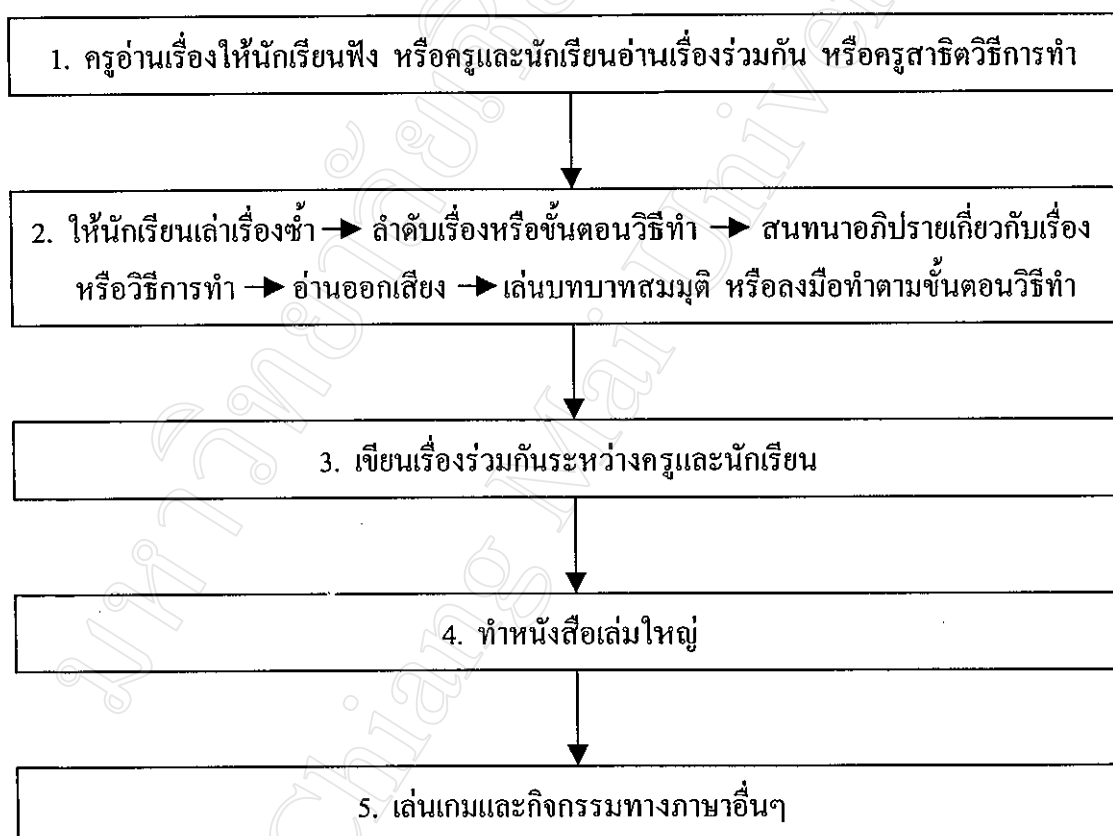
1.5 ขั้นตอนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา

ขั้นตอนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาได้รับการพัฒนาให้มีลักษณะการ พัฒนาภาษาอย่างบูรณาการจากความหมายรวมของเรื่องไปสู่องค์ประกอบย่อยของภาษา เน้นทั้ง

การพัฒนาทักษะทางภาษาจากทักษะการรับสารคือ การฟังและการอ่าน ไปสู่ทักษะการส่งสาร คือ การพูดและการเขียนในลักษณะทักษะสัมพันธ์ เน้นกระบวนการอ่านที่สำคัญแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยการระลึกถึงเรื่องที่อ่านได้ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 3 ขั้นตอนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา

ขั้นตอนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา แบ่งออกได้เป็น 5 ขั้นตอนอย่างต่อเนื่องกัน ดังนี้

ขั้นตอนการสอนทั้ง 5 ขั้นนี้จะคำนึงถึงกระบวนการของหลักการและทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อรู้แจ้ง (Mastery Learning) ทั้งนี้เพราะจำเป็นต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียนในกระบวนการเรียนการสอนด้วย ซึ่งเวลาในการเรียนรู้ (Learning Time) ของนักเรียนแต่ละคนย่อมแตกต่างกันไปตามวัยและสติปัญญา ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องพิจารณาความแตกต่างในการใช้เวลาเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยจึงจะทำให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ การให้เวลาแก่ผู้เรียน (Engaged Time) ในการฝึกปฏิบัติทาง

ภาษาอย่างเต็มที่ ย่อมช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มาก ขั้นตอนการเรียนรู้ของมนุษย์อาจแบ่งออกได้ 5 ขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. ขั้นการรับรู้ (Acquisition Stage) ในขั้นนี้ ครูเริ่มเสนอเนื้อหาใหม่ให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนจะเริ่มลองฝึกลองดูกับสิ่งที่เรียนรู้ ความถูกต้องและความแม่นยำในการเรียนรู้ยังมีน้อย
2. ขั้นเกิดความคล่องตัว (Fluency Stage) ในขั้นนี้ผู้เรียนจะได้รับการฝึกฝนทักษะจนเกิดความคล่องแคล่วในเนื้อหาที่เรียน การปฏิบัติของผู้เรียนในการเรียนจะเพิ่มความถูกต้องได้มากขึ้น
3. ขั้นเกิดความคงทน (Maintenance Stage) ในขั้นนี้จะสืบเนื่องมาจากความคล่องตัวในเนื้อหาอันเนื่องมาจากการฝึกปฏิบัติของผู้เรียนในขั้นที่ 2 ความคงทนของความรู้ที่ได้รับจะอยู่ได้นานและไม่ลืม เนื่องจากมีความแม่นยำในสิ่งที่เรียนรู้จากการปฏิบัติ และมีประสบการณ์ในการลองฝึกลองดูมาหลายครั้ง
4. ขั้นนำไปประยุกต์ (Application Stage) ในขั้นนี้ผู้เรียนมีความชำนาญในความรู้ที่เรียนมา และสามารถนำความรู้นั้นมาประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันของตน
5. ขั้นปรับตัว (Adaptation Stage) ในขั้นนี้ผู้เรียนจะสามารถนำความรู้มาดัดแปลงหรือปรับใช้ได้ในทุก ๆ สถานการณ์ที่ผู้เรียนมีโอกาส

ขั้นตอนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาจะเน้นความแม่นยำในการเรียนรู้ของผู้เรียน จนถึงขั้นสุดท้ายของการเรียนรู้ได้ และจากกิจกรรมต่างๆ จะสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน และผู้สอนตลอดเวลาว่า ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการในแต่ละขั้นตอนหรือไม่

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ก่อนลงมือสอนในแต่ละขั้นตอนของการสอนนั้น ผู้สอนต้องเข้าใจการจัดกิจกรรมของผู้สอนและผู้เรียนโดยละเอียดตามประเภทของหน่วยการเรียนรู้และตามลำดับขั้นตอนอย่างครบถ้วน การข้ามขั้นตอนหรือการรีบเร่งให้จบอย่างรวดเร็วในแต่ละขั้นตอนจะมีผลทำให้การพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้เรียนเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ หน่วยการเรียนรู้ที่ใช้หนังสือเป็นฐานและหน่วยการเรียนรู้ที่ใช้กิจกรรมเป็นฐานจะมีรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกันในขั้นตอนการสอนที่ 1 และ 2 ส่วนกิจกรรมในขั้นตอนการสอนที่ 3, 4 และ 5 จะมีลักษณะเหมือนกันดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 : ครูอ่านเรื่องให้นักเรียนฟัง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายโดยรวมของเรื่อง สำหรับหน่วยการเรียนรู้ที่ใช้หนังสือเป็นฐานโดยใช้หนังสือเป็น

บทเรียนนำ ในขั้นตอนนี้ครูอ่านเรื่องให้นักเรียนฟังอย่างมีชีวิตชีวาโดยอาศัยเทคนิคการเล่าเรื่องให้นักเรียนสนใจฟัง ครูไม่ควรอ่านไปเรื่อย ๆ ตามหนังสือแต่ละหน้าและไม่จำเป็นต้องใช้นิ้วไล่ไปตามตัวอักษรในขณะที่อ่านควรอ่านแบบการเล่าเรื่องก็พอแล้ว หรือครูและนักเรียนอ่านเรื่องร่วมกัน ในการสอนคำบางคำหรือบางประโยคครูจำเป็นต้องแสดงท่าทางประกอบด้วย หากภาพยังไม่สามารถสื่อความหมายได้เพียงพอโดยเฉพาะคำที่เป็นนามธรรมครูสามารถอธิบายเป็นภาษาไทยได้ถ้าจำเป็น ซึ่งกระบวนการเรียนการสอนในขั้นนี้ในระยะเริ่มแรกครูอาจเล่าเรื่องจากหนังสือภาพที่ไม่มีตัวอักษร คือ การอ่านเรื่องจากภาพนั่นเอง หลังจากนั้นจึงอ่านหนังสือที่มีตัวอักษรและภาพประกอบ นอกจากนี้ครูควรใช้การสนทนากับนักเรียนเข้าช่วยในการสื่อความหมายโดยใช้คำถามง่ายๆ และให้ดูจากภาพประกอบเรื่องในแต่ละหน้าทุกหน้าตั้งแต่หน้าปกจนถึงท้ายเล่มเช่น ภาพนี้คืออะไร ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด อย่างไร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับเรื่อง โดยเน้นการใช้ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ผู้เรียนจะเริ่มพัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความหมายต่าง ๆ ของคำในเรื่องได้โดยง่ายและถูกต้องในที่สุด ส่วนหน่วยการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมเป็นฐานโดยใช้กิจกรรมครูสาธิตวิธีการทำเป็นบทเรียนนำนั้น ในขั้นตอนนี้ครูสาธิตวิธีการทำสิ่งต่างๆ เช่น การทำวุ้น การทำอาหาร เป็นต้น โดยเริ่มจากครูแนะนำวัสดุต่าง ๆ ที่ใช้ก่อน จากนั้นครูสาธิตวิธีการทำแต่ละขั้นตอนอย่างช้าๆ และชัดเจน จนครูแน่ใจว่านักเรียนมีความเข้าใจคำศัพท์และกระบวนการทำทุกขั้นตอน ในการประเมินผลขั้นตอนที่ 1 นี้ทำได้โดยการสังเกตดูว่านักเรียนสามารถตอบคำถามง่ายๆ ของครูได้ว่าเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร อะไร ที่ไหน อย่างไร วัสดุอะไร ลำดับขั้นตอนของกระบวนการเป็นอย่างไร เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 : ให้นักเรียนเล่าเรื่องซ้ำ ลำดับเรื่องหรือขั้นตอนวิธีการ สนทนา อภิปรายเกี่ยวกับเรื่อง อ่านออกเสียงและเล่นบทบาทสมมุติ หรือลงมือทำตามขั้นตอนที่ครูสาธิต โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนฝึกการระลึกถึงเรื่องที่ฟังจากการอ่านและการสาธิตวิธีการทำ จากนั้นทำความเข้าใจความหมายในรายละเอียดของเรื่องและวิธีการ สำหรับหน่วยการเรียนรู้ที่มีหนังสือเป็นฐานจะเริ่มนำเข้าสู่บทเรียนโดยการถามง่ายๆ และให้นักเรียนเล่าเรื่องที่ครูอ่านให้ฟังไปแล้วในขั้นตอนที่ 1 ครูควรพยายามกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนได้พูดและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านไปแล้ว อาจจะใช้รูปภาพประกอบในแต่ละหน้าให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนเล่าเรื่องเพื่อช่วยให้นักเรียนเล่าเรื่องได้ง่ายขึ้น จากนั้นครูควรย้อนกลับมาถามและสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องอีกครั้งเป็นการทบทวน หรือเปิดหนังสือใหม่ที่ละหน้าแล้วสนทนากันเกี่ยวกับภาพในแต่ละหน้านั้น แล้วอ่านออกเสียงเรื่องในหน้านั้นอีกครั้งอย่างชัดเจนและให้นักเรียน

อ่านตาม ทำอย่างนี้ไปทุกๆ หน้าเมื่อสนทนากับนักเรียนจบหน้านั้นๆ แล้ว สิ่งที่ครูควรระวังคือ ครูไม่ควรให้นักเรียนอ่านออกเสียงตามตั้งแต่ต้นเรื่องจนจบ เพราะนักเรียนจะเกิดความเบื่อหน่าย และขาดความสนใจในการอ่านทันที เมื่อนักเรียนลองอ่านออกเสียงตามครูแล้วควรให้นักเรียนออกมาแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน โดยเลือกเอาอาสาสมัครออกมาเป็นผู้แสดงตามบทของตัวละครต่างๆ ส่วนนักเรียนที่เหลือให้อ่านออกเสียงตามครูคล้ายกับครูเป็นผู้กำกับ การแสดงและบอกบท ในระยะแรกๆ นักเรียนบางคนอาจจะไม่กล้าอาสาออกมาเล่นบทบาทสมมติ ครูไม่ควรกดดันนักเรียน แต่ให้ทุกคนได้ลองเล่นเป็นตัวละครต่างๆ พร้อมๆ กันเสียก่อนสักครั้งหนึ่ง จากนั้นจึงค่อยเรียกนักเรียนที่ค่อนข้างกล้าออกมาแสดงให้เพื่อนดูก่อน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนที่ไม่กล้าแสดงออกได้เกิดความคุ้นเคยกับบทที่เพื่อนๆ ได้แสดงมาแล้ว และช่วยให้เกิดความมั่นใจมากขึ้นเมื่อถึงคราวตนต้องออกไปแสดง สำหรับหน่วยการเรียนรู้ที่ใช้กิจกรรมเป็นฐาน ครูให้นักเรียนเล่าวิธีการทำสิ่งต่าง ๆ ที่ครูสาธิตไปและลำดับเหตุการณ์ในแต่ละขั้นตอนว่าครูทำอย่างไรบ้าง โดยครูช่วยเหลือด้วยการถามคำถามนำ แล้วให้นักเรียนพูดถึงขั้นตอนในการทำสิ่งต่าง ๆ ตามครูแต่ละขั้นตอนอย่างช้า ๆ และชัดเจน หลังจากนั้นให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำสิ่งที่เรียนมาจากการสาธิตของครู ซึ่งก่อนลงมือทำ ควรให้นักเรียนทุกคนลองพูดทบทวนลำดับขั้นตอนกระบวนการที่ครูสาธิตอีกครั้ง การจัดกิจกรรมในหน่วยการเรียนรู้แรก ๆ ครูต้องใช้ความอดทน เพราะนักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับวิธีการสอนแบบนี้มากนักจึงยังไม่ชินกับการแสดงออกมากนัก ควรคอยให้ความช่วยเหลือและแนะนำนักเรียนให้ทำงานได้สำเร็จเรียบร้อย ร่วมมือกันทำงานในกลุ่มและเตรียมผลงานของกลุ่มไว้ ในการประเมินผลในขั้นตอนนี้ ครูจะสังเกตความถูกต้องจากการที่นักเรียนเล่าเรื่องซ้ำ การลำดับเรื่อง การสื่อความเข้าใจเนื้อเรื่องจากการแสดงบทบาทสมมติ หรือจากลำดับขั้นตอนการลงมือทำสิ่งต่างๆ ตามที่ครูสาธิต และการบอกชื่อสิ่งของที่ใช้เป็นวัสดุในการทำสิ่งต่างๆ ของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 3 : การเขียนเรื่องร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกการระลึกถึงเรื่องที่ฟังจากการอ่านได้ นักเรียนได้รู้จักตัวอักษรที่ใช้แทนความหมายของคำต่างๆ ที่เคยเรียนรู้มาแล้วในขั้นตอนที่ 1 และ 2 จากการฟังและพูด เข้าใจลีลาของการเขียนตัวอักษรและความสัมพันธ์ของเสียงกับตัวอักษรนั้น แล้วสามารถสื่อความหมายของตนจากภาษาพูดเป็นภาษาเขียนได้ นอกจากนี้เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดสร้างสรรค์ และใช้จินตนาการในการสื่อความหมาย โดยครูเริ่มนำเข้าสู่บทเรียนโดยการให้นักเรียนช่วยกันลำดับเรื่องที่อ่านและเล่นบทบาทสมมติมาแล้วหรือลำดับขั้นตอนวิธีการทำสิ่งนั้นอีกครั้ง ครูกับนักเรียนตกลงกันว่า

ช่วยกันเขียนเรื่องที่อ่านหรือลงมือปฏิบัติกิจกรรมกันมาแล้วเป็นหนังสือของนักเรียนเอง ครูใช้กระดานขนาดใหญ่พอที่นักเรียนทั้งชั้นจะอ่านและมองเห็นได้อย่างทั่วถึงติดไว้บนกระดานหรือข้างฝา จากนั้นครูจึงเริ่มให้นักเรียนตกลงกันว่าจะเริ่มเรื่องอย่างไร โดยใช้วิธีการถามตอบไปเรื่อย ๆ ว่าเกี่ยวกับลำดับเรื่องราวหรือขั้นตอนการทำ ซึ่งครูต้องแน่ใจว่านักเรียนต้องการเขียนประโยคใดแน่ ครูอาจต้องช่วยหาข้อมูลในการเขียนประโยคนั้นๆ หรืออาจถามความเห็นของนักเรียนทั้งชั้นหรือทั้งกลุ่มในการเขียนประโยค หากประโยคที่นักเรียนคิดยังไม่ถูกต้องตามการใช้ภาษาครูควรแก้ไขให้เสียก่อนโดยอธิบายให้นักเรียนเข้าใจ แล้วจึงลงมือเขียนประโยคนั้นๆ ลงบนกระดานใหญ่ (ในระดับชั้นต้นๆ นักเรียนยังไม่สามารถเขียนตัวอักษรเองได้ ครูควรเป็นผู้เขียนเรื่องให้ทั้งหมด ในระยะต่อมาเมื่อนักเรียนสามารถเขียนได้แล้ว ครูอาจให้นักเรียนออกมาเขียนเอง) ขณะเขียนครูไม่ควรหันหลังให้นักเรียนควรยืนชิดด้านข้างของกระดานและเขียนเรื่อง นอกจากนี้แล้วทุกครั้งที่เขียนคำลงบนกระดานแผ่นใหญ่ ในขณะที่เขียนครูควรออกเสียงคำนั้นๆ ไปด้วยเพื่อให้นักเรียนได้เห็นลีลาการเขียนที่ถูกต้องและเข้าใจความสัมพันธ์ของเสียงกับตัวอักษรที่เขียนนั้นไปด้วยในตัวเอง เมื่อเขียนคำหรือประโยคหนึ่งๆ จบแล้ว ครูควรให้นักเรียนอ่านทวนคำและประโยคนั้นซ้ำก่อนจะเขียนคำหรือประโยคใหม่ทุกครั้ง หลังจากเขียนเรื่องไปได้สักระยะหนึ่งหรือตอนหนึ่งของเรื่อง ครูควรให้นักเรียนออกมาวาดภาพประกอบตามเรื่องที่เขียนไว้และให้นักเรียนที่เหลืออ่านออกเสียงพร้อม ๆ กับทวนเรื่องตั้งแต่ต้นจนถึงตอนที่เขียนค้างไว้ ควรทำเช่นนี้เรื่อยไปจนกว่าจะจบเรื่อง จากนั้นจึงให้นักเรียนช่วยกันอ่านทวนเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบและช่วยกันแต่งชื่อเรื่อง ในขั้นตอนนี้ ขณะที่ให้นักเรียนอ่านเรื่องที่แต่งจากกระดานแผ่นใหญ่นั้น ครูอาจใช้ไม้ชี้ตัวอักษรตามไปด้วย และอาจชี้คำที่สลับที่ให้อ่านบ้างเพื่อดูว่านักเรียนอ่านได้แน่หรือใช้การจำต่อเนื่องในประโยค ในการประเมินผลนั้น ครูจะสังเกตดูการบอกลำดับเรื่องหรือขั้นตอนวิธีการทำของนักเรียน การออกเสียงคำและประโยคต่างๆ และการจำคำในประโยคต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 4 : ให้นักเรียนทำหนังสือเล่มใหญ่เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการอ่านออกเสียง และแสดงออกถึงความเข้าใจความหมายของคำและประโยคของเรื่องที่อ่านได้ ในขั้นตอนการสอนนี้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 4-5 คน สำหรับในขั้นต้นๆ ที่นักเรียนยังเขียนเองไม่ได้หรือยังเขียนได้ไม่ค่อยดีนัก ครูควรเขียนเรื่องโดยลอกประโยคต่างๆ จากเรื่องที่เขียนไว้ในขั้นตอนที่ 3 ลงในกระดานขนาดใหญ่พอที่จะใช้ทำหนังสือเล่มใหญ่เพื่อเป็นแหล่งในการเรียนรู้ของกลุ่มและมาอ่านหน้าชั้นเรียนให้นักเรียนในชั้นอ่านและเห็นได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ควรตกลงกับนักเรียนก่อนว่าจะให้ครูเขียนหน้าใด วาดรูปตรงไหน ครูจะเว้นที่ให้นักเรียนวาดภาพ

ประกอบในแต่ละตอนของเรื่องและให้นักเรียนวาดภาพประกอบตามแต่จะตกลงกันในกลุ่มของนักเรียน ซึ่งในขั้นตอนนี้ครูอาจเขียนให้แต่ละกลุ่มไม่ทัน อาจต้องเขียนนอกเวลาเรียนให้ แต่ต้องหลังจากที่ได้ตกลงกับนักเรียนว่าอยากให้ภาพอยู่ตรงไหน ครูจะเว้นที่ว่างไว้ให้ จากนั้นครูเอาน้ำกระดาษที่เขียนแล้วแบ่งให้นักเรียนผลัดกันอ่านในกลุ่มเสียก่อน แล้วจึงแบ่งงานให้นักเรียนทุกคนได้วาดภาพประกอบตามเรื่อง ซึ่งเรื่องที่เขียนควรคัดไว้หลายๆ ชุดเพื่อให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้ทำอย่างทั่วถึง เมื่อนักเรียนวาดภาพประกอบและช่วยกันอ่านเรื่องภายในกลุ่มของตนเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงให้นักเรียนเขียนชื่อ นามสกุลของตนทั้งกลุ่มไว้ด้านหลังปก จากนั้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่มรวบรวมผลงานโดยเรียงหน้ากระดาษหนังสือเล่มใหญ่ของตนให้เรียบร้อยแล้วนำไปให้ครูช่วยเย็บปกและหุ้มปกด้วยกระดาษขาวเพื่อให้คงทนพอที่จะใช้ได้นาน ๆ เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำหนังสือเล่มใหญ่ของตนออกมาแสดงหน้าชั้นโดยช่วยกันอ่านให้เพื่อนฟัง นักเรียนจะสนุกสนานในการอ่าน ฟัง เพราะได้เห็นผลงานที่ตนได้วาดภาพประกอบเรื่องนั้น ๆ

การทำหนังสือเล่มใหญ่ มีอุปกรณ์ที่จำเป็นดังนี้

1. กระดาษแผ่นใหญ่ ราคาไม่ต้องแพง นำมาตัดให้ได้ขนาดที่ต้องการ
2. กระดาษวาดเขียน หรือกระดาษชนิดอื่น ๆ ที่สามารถนำมาทำปกได้
3. กาว
4. กรรไกร
5. ดินสอสีหรือสีเทียน
6. กระดาษขาว หรือกระดาษเทป
7. มีดตัดกระดาษ (ครูเป็นผู้ใช้)
8. ที่เย็บกระดาษ
9. สีเมจิก (ครูเป็นผู้ใช้)
10. สติ๊กเกอร์รูปตัวอักษร (ไม่จำเป็นต้องใช้ ถ้าหาไม่ได้หรือไม่มี)

วิธีทำหนังสือเล่มใหญ่

1. พับกระดาษที่จะใช้เขียนตามขนาดที่ต้องการ ตัดตามยาวเพื่อให้เป็น 2 หน้ากระดาษ หรือจะตัดเป็นหน้าเดียวตามขนาดที่ต้องการก็ได้ แต่ต้องเผื่อขอบไว้สำหรับเย็บเข้าเล่มให้ขอบเรียบร้อย เมื่อพับกระดาษเป็นคู่หรือเย็บกระดาษหน้าเดียวเป็นเล่ม หากขอบหนังสือไม่เท่ากันหรือไม่สม่ำเสมอควรใช้กรรไกรเล็มปลายกระดาษให้เรียบร้อย

2. ตรวจสอบเรื่องและรูปภาพที่เขียนไว้ในขั้นตอนที่ 3 เพื่อให้นักเรียนลอกตามด้วยตัวบรรจงในระยะต้นๆ (แรกเรียนเด็กยังเขียนไม่ได้ ครูจะเป็นผู้เขียนให้) ติดตามวิธีการทำหรือ

วาดภาพประกอบตามใจชอบ ครูควรช่วยนักเรียนโดยให้คำแนะนำและให้นักเรียนออกแบบหนังสือของตนอย่างเสรี ทั้งนี้ก่อนลงมือเขียนตัวหนังสือควรตีเส้นบรรทัดไว้ก่อน เพื่อให้การเขียนของนักเรียนมีระเบียบและอ่านได้ง่าย ควรเว้นช่องห่างระหว่างบรรทัดประมาณ 3 ซม. แล้วเหลือขอบไว้เพื่อเย็บเล่มหรือเข้าปก ทั้งนี้แล้วแต่การพิจารณาของนักเรียนภายใต้การแนะนำของครูตามความเหมาะสม

3. เมื่อนักเรียนเขียนหนังสือเรียบร้อยแล้วให้ออกแบบปกให้สะดุดตา ก่อนจะลงสีจริง ควรเตือนให้นักเรียนใช้ดินสอร่างก่อนเพื่อไม่ให้เลอะเทอะ จากนั้นช่วยกันเขียนตกแต่งให้สวยงามลงสีตัวอักษรหรือใช้สติ๊กเกอร์ตัวอักษรติดตกแต่งปกก็ได้ถ้ามี

4. เมื่อทำปกเสร็จจึงนำปกมาเย็บเข้าเล่มโดยเอากระดาษที่เขียนเรื่องและภาพประกอบซึ่งทำเสร็จเรียบร้อยแล้วไว้ข้างในแล้วเย็บปกด้านนอกด้วยเครื่องเย็บกระดาษ โดยกระดาษที่จะเย็บให้เรียบร้อยประมาณ 3 ช่วงตามแนวสันปก ถ้าจะทำปกในลักษณะเปิดขึ้นด้านบนต้องเย็บหรือเข้าเล่มตรงกลางด้านบนโดยกระดาษให้เปิดได้สะดวกและถาวร หลังจากเย็บเข้าเล่มแล้วใช้กระดาษกาวหุ้มสันปกให้เรียบร้อย หากต้องการให้หนังสือมีความคงทนมากขึ้นควรใช้พลาสติกชนิดบางใสปิดทับหน้ากระดาษที่เขียนแต่ละหน้า

ทั้งนี้ในการทำหนังสือควรใช้วัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ง่ายเท่าที่จะทำได้ และประหยัดที่สุด ไม่จำเป็นต้องใช้เวลาและใช้เงินพุงเพื่อยมากนัก ทั้งนี้เพียงเพื่อให้นักเรียนสนุกสนานในการทำงานร่วมกัน และเห็นคุณค่าของงานที่ทำ เพื่อนำไปใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้เท่านั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในระยะหลัง ๆ ต่อมา เมื่อเด็กเรียนรู้ได้หลายหน่วยการเรียนรู้แล้วให้พยายามเล็งการเขียนประโยคเดียวหรือภาพ ๆ เดียว ในแต่ละหน้าควรจะให้มีความหมายต่อเนื่องกันในแต่ละหน้าเพื่อให้คล้ายคลึงกันกับหนังสือที่ตีพิมพ์โดยทั่วไปและควรสนับสนุนให้นักเรียนออกแบบรูปร่างลักษณะของหนังสือเอง การเขียนประโยคควรเขียนตามความถูกต้องของภาษา โดยเฉพาะเรื่องการวางเครื่องหมายวรรคตอน ในขั้นตอนที่ 4 นี้ทำการประเมินผลโดยสังเกตการทำงานร่วมกันของนักเรียนความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม การเก็บของเข้าที่ การรู้จักแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้งานสำเร็จด้วยดี และสังเกตภาพที่สื่อความหมายของเรื่องว่ามีความสอดคล้องกับเรื่องได้ดีแค่ไหน

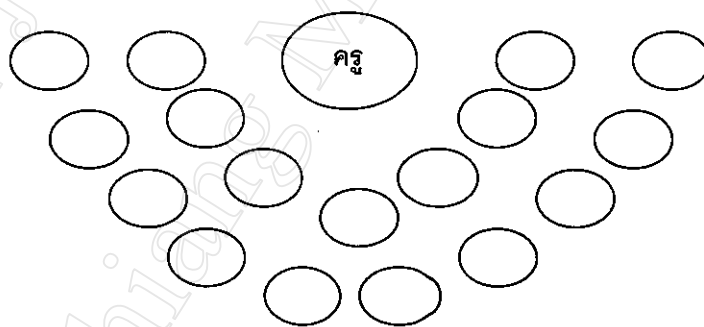
ขั้นตอนที่ 5 : ให้นักเรียนเล่นเกมหรือกิจกรรมเสริมภาษาอื่น ๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนมีโอกาสฝึกปฏิบัติการใช้ภาษาด้วยองค์ประกอบย่อยของภาษาต่าง ๆ จนเกิดความมั่นใจสามารถอ่าน เรียบเรียงคำเป็นประโยค สะกดคำ เขียนคำและประโยคได้ รวมทั้งเข้าใจการใช้เครื่องหมายวรรคตอนที่เคยเรียนมาแล้ว ในขั้นตอนนี้ครูจะให้นักเรียนใช้หนังสือเล่มใหญ่ของกลุ่ม

เป็นแหล่งในการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้ค้นคว้า การสะกดคำ การเขียนคำและประโยค พร้อมทั้งความหมายของคำและประโยคจากหนังสือ นอกจากนี้ในการจัดกิจกรรมทางภาษาควรจัดตามจุดประสงค์ของการพัฒนาทักษะในส่วนย่อยไปตามลำดับอย่างต่อเนื่อง ให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้ประสบการณ์จากกิจกรรมต่าง ๆ พัฒนาทักษะทางภาษาของตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื้อหาในกิจกรรมที่นำมาแทรกในชั้นตอนนี้ต้องสอดคล้องกับเนื้อหาที่กำลังเรียนอยู่เช่น เกม เพลง การแสดงท่าทางประกอบเสียง เป็นต้น ในขั้นตอนสุดท้ายนี้จะประเมินผลด้วยการสังเกตความถูกต้องในการทำกิจกรรมเสริมทางภาษาในแต่ละจุดประสงค์ของกิจกรรมนั้น ๆ เช่น ความถูกต้องในการเทียบคำ การเรียงคำให้เป็นประโยค การเขียนสะกดคำ การจัดหรือเขียนเครื่องหมายวรรคตอนในประโยคหรือการเล่นเกมที่ต่าง ๆ

1.6 การจัดชั้นเรียน

ครูควรจัดห้องเรียนให้มีบริเวณโล่งและกว้างพอควรสำหรับให้นักเรียนทำกิจกรรม โดยให้นักเรียนนั่งกับพื้นหรือบนเก้าอี้ในลักษณะครึ่งวงกลมรายรอบครู ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 4 การจัดชั้นเรียน

นักเรียน

การจัดชั้นเรียนในลักษณะนี้ จะช่วยให้ครูและนักเรียนมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น ซึ่งจะง่ายต่อการสอนและการใช้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน นอกจากนี้แล้วการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนก็จะง่ายขึ้นด้วย เพราะครูสามารถกวาดสายตาไปได้อย่างทั่วถึง นักเรียนจะมีความรู้สึกว่าได้เรียนในสภาพเป็นกันเองกับครูมากขึ้น และพ้นจากบรรยากาศของห้องเรียนที่ซ้ำซากจำเจแบบเดิม ส่วนที่ว่างในชั้นเรียนด้านหน้าหรือด้านหลังห้องเรียนจะช่วยให้นักเรียนได้ทำกิจกรรม เช่น การแสดงบทบาทสมมุติ การทำหนังสือเล่มใหญ่ การเล่นเกมและ

กิจกรรมเสริมอื่น ๆ ได้สะดวกขึ้น ครูควรจัดที่เก็บของและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการทำกิจกรรมของนักเรียน โดยให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบดูแลข้าวของและเก็บเข้าที่เมื่อใช้เรียบร้อยแล้วทุกครั้ง บริเวณฝาผนังห้องเรียนหรือบนบอร์ดอาจติดกระดาษแผ่นใหญ่ที่นักเรียนเคยเขียนเรื่องกับครู (ในขั้นตอนที่ 3) ไว้ด้วยสักระยะจนกว่านักเรียนจะเรียนจบหน่วยการเรียนรู้นั้นไปแล้วและมีหน่วยการเรียนรู้อื่นมาใหม่ เป็นต้น พื้นที่สำหรับเก็บบัตรคำและแขวนหนังสือเล่มใหญ่ของนักเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ควรจะเป็นบริเวณที่นักเรียนจะกลับมาอ่านหนังสือเล่มใหญ่เหล่านี้ได้สะดวกเช่น หลังห้องเรียน มุมห้อง เป็นต้น บัตรคำที่ใช้แล้วครูควรเก็บใส่กล่องไว้เป็นชุดพร้อมทั้งเขียนชื่อเรื่องที่นักเรียนเขียนหนังสือเล่มใหญ่ในกลุ่มไว้ด้วยเพื่อให้นักเรียนสะดวกในการกลับมาเล่นและค้นคว้าได้ตามต้องการ ในมุมหนึ่งของห้องเรียนหรือบนฝาผนังอาจมีแบบตัวอย่างการเขียนตัวอักษรที่ถูกต้องและสวยงามให้นักเรียนได้ดูตัวอย่าง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการทำกิจกรรมทางภาษาในขั้นที่ 5 ได้

1.7 แนวทางการวัดและประเมินผลการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา

ครูสามารถทำการวัดและประเมินผลได้ด้วยการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างกระบวนการเรียนการสอนดังนี้คือ

1. การเล่าเรื่องย้อนกลับ หลังจากฟังครูจบแล้ว
2. การสื่อความเข้าใจในเนื้อเรื่อง โดยการแสดงบทบาทสมมุติ และการวาดภาพประกอบ
3. การบอกลำดับก่อน-หลังของเรื่อง ในขณะที่นักเรียนร่วมกันเขียนเรื่องในขั้นที่ 3
4. การออกเสียงคำต่าง ๆ (ระหว่างการเล่าเรื่องย้อนกลับและเล่นเกม)
5. การเรียงคำให้เป็นประโยค (จากการเล่นเกม)
6. การสะกดคำและการแต่งประโยค (ระยะหนึ่งหลังจากเรียนด้วยวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา)
7. ความร่วมมือของนักเรียนและความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม แบบประชาธิปไตย
8. ความสนใจของนักเรียนเกี่ยวกับการอ่าน (สังเกตจากการนำหนังสือไปศึกษาด้วยตนเองเมื่อมีเวลาว่าง)

เมื่อพิจารณาแนวการประเมินผลการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาจะเห็นได้ชัดว่าเป็นการประเมินผลตามสภาพแท้จริงของนักเรียน (Authentic Assessment) ที่สอดคล้องกับแนวการวัดและประเมินผลของหลักสูตรภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2539 ระดับอ่านออกเขียนได้ที่

มุ่งวัดและประเมินผลจากความสามารถในการใช้ภาษาทางด้านความเข้าใจ การฟัง พูด อ่าน เขียนและสะกดคำ ตลอดจนแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย

1.8 ประโยชน์ของการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา

1. ผู้เรียนได้รับความสนุกสนานจากกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การฟังนิทาน การเล่นเกมบทบาทสมมติ การวาดภาพ การเล่นเกมในทุกขั้นตอน และจะรักการอ่านมากขึ้น
2. ผู้เรียนมีโอกาสฝึกการใช้ภาษาทักษะต่าง ๆ ในลักษณะบูรณาการตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 จนถึงขั้นตอนสุดท้าย โดยกิจกรรมต่างๆ ที่เน้นปฏิสัมพันธ์ทางภาษาเป็นหลัก การซักถาม การโต้ตอบ การเล่าเรื่อง การอ่านเรื่องร่วมกัน การเขียนเรื่องร่วมกันและการเล่นเกมต่างๆ
3. ผู้เรียนมีโอกาสได้คุ้นเคยกับกระบวนการอ่านที่ถูกต้องและเหมาะสมกับการรับรู้ของมนุษย์อันประกอบด้วยองค์ประกอบหลายประการ เช่น ความสนใจ การใช้ประสบการณ์เดิม และการระลึกถึงสิ่งที่อ่านได้ ซึ่งกระบวนการอ่านดังกล่าวได้จัดไว้ในขั้นตอนทั้ง 5 ขึ้นอย่างสอดคล้องกัน
4. ผู้เรียนมีโอกาสได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ฝึกการใช้ประชาธิปไตย การวางแผนในการทำงาน การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมายเช่น ในขั้นตอนที่ 3, 4 และ 5
5. วิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษามุ่งเน้นการเรียนรู้ในทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanistic Theory) โดยถือศักยภาพของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีโอกาสได้แสดงความสามารถเฉพาะด้าน และเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในหลายรูปแบบเช่น การแสดงบทบาทสมมติ (ความเป็นนักแสดง) การวาดภาพ (ความเป็นศิลปิน) เป็นต้น
6. ผู้สอนสามารถสอนซ่อมเสริมผู้เรียนได้หลายกลุ่มในขณะเดียวกันตามระดับความสามารถ โดยเฉพาะในขั้นตอนที่ 4 และ 5 นักเรียนที่เก่ง ครูควรให้ทำกิจกรรมที่ท้าทายมากขึ้น อาจทำหน้าที่เป็นครู หรือผู้ช่วยครูคอยช่วยเหลือเพื่อนๆ ช่วยเตรียมอุปกรณ์ หรือบอกบทตัวละคร ส่วนนักเรียนที่อ่อนครูต้องช่วยเหลือเป็นรายบุคคลมากขึ้นโดยให้ทำกิจกรรมในบางขั้นตอนซ้ำเช่น อ่านออกเสียงกับครู ตอบคำถามง่ายๆ ฝึกเขียนหนังสือเล่มใหญ่กับครู เป็นต้น
7. ผู้เรียนจะคุ้นเคยกับการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานร่วมกันจากกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งจะสามารถเสริมสร้างคุณธรรมและลักษณะนิสัยที่ดีแก่เด็กในสังคมต่อไป

2. การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและการประเมินผล

2.1 การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ

Ellis (1986) กล่าวว่า การได้มาซึ่งภาษาเป็นกระบวนการที่เป็นสากล จากการศึกษาลำดับขั้นตอนของการพัฒนาการ (Sequence of Development) ตามธรรมชาติของผู้เรียนและพฤติกรรมที่ชี้บ่งว่าพัฒนาการนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร ลำดับขั้นตอนของการพัฒนาการจะแสดงถึงลักษณะพฤติกรรมของผู้เรียนที่ปรากฏขึ้นตามธรรมชาติของการได้มาซึ่งภาษาใหม่ รวมถึงกลวิธีและกระบวนการที่ผู้เรียนใช้เพื่อให้ได้ภาษานั้น ๆ มา ผลการวิจัยพบว่าการได้มาซึ่งภาษาที่สองหรือภาษาใหม่นั้น ผู้เรียนมีพัฒนาการที่เหมือนกันโดยอัตราความเร็วของการปรากฏพฤติกรรมและระดับขั้นที่ผู้เรียนพัฒนาไปถึงนั้นแตกต่างกันออกไปตามความแตกต่างด้านแรงจูงใจและคุณลักษณะเฉพาะตนของผู้เรียน เช่นเดียวกันกับที่ Goodman (1986) ได้กล่าวถึงการพัฒนาการเรียนรู้ภาษาว่า เด็กเรียนภาษาอย่างเป็นธรรมชาติโดยเรียนรู้ภาษาจากความหมายโดยรวมไปสู่องค์ประกอบย่อยของภาษา การใช้ภาษาจริงและเรียนในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน (Whole, Real, Relevant) นั้นจะช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ภาษาได้เร็วขึ้น และเรียนอย่างมีความหมาย โดยผู้เรียนเป็นผู้ใช้ภาษาเพื่อสื่อความและทำความเข้าใจความหมายในเนื้อความ ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานในการเรียนรู้ภาษา และรับรู้ภาษา (The Acquisition-Learning Hypothesis) ของ Krashen (1983, as cited in Richards and Rodgers, 1988, p. 131) ที่เสนอไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้ภาษามี 2 แนวทางคือ การเรียนรู้ภาษาและการรับรู้ภาษา กล่าวคือ การรับรู้ภาษาที่สองมีกระบวนการที่คล้ายคลึงกับการรับรู้ภาษาที่หนึ่งคือ เป็นการเรียนรู้โดยไม่รู้ตัว (Subconscious) ผู้เรียนไม่ได้คิดว่ากำลังเรียนรู้ภาษาอยู่ เพราะกำลังมุ่งที่จะใช้ภาษาเพื่อสื่อสารเท่านั้น ดังนั้นผู้เรียนจึงไม่รู้ตัวว่าตนเองได้เรียนกฎเกณฑ์ของภาษาแล้ว เนื่องจากไม่มีการเน้นเรื่องกฎเกณฑ์ดังกล่าว แต่ผู้เรียนรู้สึกถึงความถูกต้องของภาษาถึงแม้จะไม่ได้เรียนกฎเกณฑ์ของภาษาโดยตรง การเรียนรู้แบบนี้จึงเป็นไปตามธรรมชาติและไม่เป็นทางการ ส่วนการเรียนรู้ภาษานั้นเป็นการเรียนภาษาอย่างรู้ตัว (Conscious) โดยเรียนกฎเกณฑ์ของภาษาเป็นหลัก ซึ่งผู้เรียนสามารถอธิบายกฎเกณฑ์ของภาษาได้และมีความรู้เกี่ยวกับตัวภาษาที่เรียน แต่ในกระบวนการเรียนด้วยวิธีนี้ไม่มีการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเหมือนในชีวิตประจำวัน และเป็นการเรียนภาษาอย่างเป็นทางการ นอกจากนี้ อรุณี วิริยะจิตรา (2532, หน้า 10) ได้กล่าวไว้ว่าเด็กไม่ได้เรียนรู้ภาษาจากกฎเกณฑ์ของภาษา หรือจากการแก้คำผิดในเรื่องกฎเกณฑ์ของภาษา แต่เรียนรู้ว่าต้องแก้ไขภาษาที่ใช้เมื่อทำให้เกิดการสับสนในการสื่อสารในขณะที่กำลังใช้ภาษานั้นในสถานการณ์จริง

Rigg (1991) และ Goodman (1986) (อ้างใน นฤมล วุฒิปรีชา, 2540, หน้า 14) เชื่อว่า พัฒนาการทางภาษาของมนุษย์เป็นสัมฤทธิ์ผลโดยรวมของบุคคลและสังคม (A Holistic Personal-Social Achievement) การพัฒนาภาษาไม่มีการเรียงลำดับความยากง่ายของ ทักษะย่อยเพราะโดยธรรมชาติของภาษานั้นองค์ประกอบทางภาษาได้แก่ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียนต่างพัฒนาอย่างสอดคล้องสัมพันธ์กัน ผลของการศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติ ในการอ่านเขียนของเด็กปฐมวัยยืนยันว่า เด็กไม่ได้เรียนด้วยความยากลำบากหรือด้วยวิธีการที่ เคร่งเครียด จากวิธีที่เด็กหัดพูดจะเห็นว่าเด็กไม่ได้หัดพูดด้วยวิธีเดียวกับการหัดอ่านเขียนกับครู แต่เรียนด้วยการสังเกต จากนั้นจึงใช้คำพูดอย่างมีจุดหมาย เด็กพัฒนาภาษาจากการพูดเป็นคำ แล้วจึงพูดเป็นประโยคยาวๆ ที่มีคำศัพท์ โครงสร้างไวยากรณ์คล้ายผู้ใหญ่ เด็กหัดอ่านเขียนด้วย วิธีเดียวกันกับการหัดพูดคือ จะสังเกตสัญลักษณ์ภาษาและใช้สัญลักษณ์นั้นตามความมุ่งหมาย (บุษบง ดันติวงศ์, 2541, หน้า 142)

ในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษการเรียนรู้ภาษาประกอบด้วยทักษะทั้งสี่คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นจะต้องฝึกฝนให้แก่ผู้เรียนโดยเท่าเทียมกัน โดยทักษะแรกของการเรียนรู้ภาษาคือ ทักษะการฟัง เมื่อผู้เรียนฟังเสียง เสียงที่ฟัง ออกเสียงได้อย่างถูกต้องและพูดสื่อความหมายได้ จากนั้นจึงจะอ่านและเขียนต่อไป ดังนั้นใน การสอนทักษะทั้งสี่ ครูผู้สอนจึงต้องจัดการเรียนการสอนในเชิงทักษะสัมพันธ์ โดยเชื่อมโยงทักษะ ทั้งสี่เข้าด้วยกันอย่างมีระบบ ขั้นตอน และวิธีการ ไม่ควรแยกการสอนแต่ละทักษะออกจากกัน (ทิพดี อ่องแสงคุณ, 2539, หน้า 31) โดยมีการพัฒนาทักษะการฟัง-พูดเป็นการเริ่มให้ปัจจัย ป้อนทางภาษาที่เป็นที่เข้าใจให้แก่ผู้เรียนเป็นครั้งแรก ทั้งนี้ นักเรียนจะได้ประสบการณ์จากการฟัง มาใช้พูดหลังจากฝึกการฟังมามากพอสมควรแล้ว (เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย, 2531, หน้า 74-84) ในบรรยากาศที่ผู้เรียนเกิดความรู้สึกผ่อนคลาย ไม่เครียด เช่นเดียวกันกับความเห็นในเรื่องการรับรู้ ภาษาของ Krashen (1983, cited in Richards & Rodgers, p. 131) ที่เสนอว่า เมื่อนักเรียน ได้รับปัจจัยป้อนทางภาษาที่เป็นที่เข้าใจได้แล้วนักเรียนย่อมสามารถรับรู้ภาษาได้ดีและสามารถ พัฒนาภาษาได้อย่างถูกกระบวนการในการพัฒนาความคิดรวบยอด การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่จะช่วยให้นักเรียนมีโอกาสปฎิบัติงานในการเรียนรู้ภาษาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้โดย ใช้กิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ ตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมาใช้ เพื่อให้ นักเรียนมีโอกาสได้พัฒนาทักษะการฟัง-พูดจากความคิดของตนเองเพื่อสื่อความหมายใน สถานการณ์จริง

การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ

การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2539 นั้น มุ่งหวังให้นักเรียนเรียนรู้ระบบการเขียนและการสะกดคำภาษาอังกฤษที่ฟัง - พูดได้แล้วในระดับเตรียมความพร้อม (ประถมศึกษาปีที่ 1-2) การสอนอ่านและเขียนในระดับนี้เป็นการสอนให้นักเรียนสามารถสะกดคำ ผสมตัวอักษรได้ หรืออ่านเนื้อความอย่างง่าย ๆ รู้เรื่อง สามารถเดาความหมายของคำศัพท์ในบริบทได้ และควรฝึกให้นักเรียนอ่านในใจหรืออ่านจับใจความตั้งแต่ต้น เพื่อเป็นการฝึกให้นักเรียนทำความเข้าใจบทอ่านด้วยตนเอง รูปประกอบในบทอ่านช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจเรื่องได้ง่ายขึ้น คำศัพท์และรูปประโยคในบทอ่านเป็นส่วนที่นักเรียนเคยเรียนมาแล้ว อาจมีคำศัพท์ใหม่บ้างในบริบทที่นักเรียนสามารถเดาความหมายได้ ครูควรสอนให้นักเรียนฝึกการเดาความหมายและตีความ ส่วนทักษะการเขียนนั้นเป็นการฝึกทักษะสัมพันธ์ ครูควรฝึกทักษะต่างๆ ให้แก่นักเรียนเสียก่อนเพื่อเป็นพื้นฐานในการเขียน

การพัฒนาทักษะการอ่าน

สำหรับเด็กในระดับประถมศึกษานั้น การอ่านจะมีผลเชื่อมโยงไปสู่กระบวนการทางความคิด การหาเหตุผล การรู้จักสังเกต ตลอดจนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นการสอนทักษะการอ่านในระดับนี้โดยเฉพาะผู้เริ่มเรียน ครูควรจะเน้นในด้านการออกเสียงให้ถูกต้องให้มากที่สุดเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการอ่านในใจหรือการอ่านจับใจความต่อไป ครูจึงมีบทบาทต่อกระบวนการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก การปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษแก่นักเรียนเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะฝึกฝนทักษะต่าง ๆ และชวนขยายหาความรู้เพิ่มเติมจากการอ่านในโอกาสต่อไป ทั้งนี้ บันลือ พฤกษ์วัน (2522, หน้า 106-110) ได้แนะนำวิธีการสอนอ่านในระดับประถมศึกษาว่าควรสอนโดยการใช้รูปภาพ เพราะจะช่วยให้สัญลักษณ์มีความหมายชัดเจนขึ้น อ่านง่าย น่าเรียน และประสบความสำเร็จในการอ่านได้ง่ายขึ้น ซึ่งทักษะการอ่านโดยทั่วไปนั้นแบ่งออกเป็น 4 ขั้นที่ผู้สอนควรคำนึงถึงคือ

1. ทักษะการอ่านขั้นต้น (Prereading skills) เป็นทักษะที่จูงใจผู้เรียนให้เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้การอ่าน ซึ่งก่อนจะอ่านได้นั้นผู้เรียนจำเป็นจะต้องมีความรู้ในเรื่องความแตกต่างของตัวอักษรแต่ละตัว ความแตกต่างของเสียงในภาษา สามารถจำลำดับพยัญชนะและสระได้ ต้องมีความเข้าใจเครื่องหมายสัญลักษณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ต้องสามารถพูดและฟังคำศัพท์ได้ตามสมควร มีความสนใจในคำศัพท์และการอ่านหนังสือ สามารถเรียกชื่อตัวอักษรต่าง ๆ ได้แล้ว ประการสำคัญผู้เรียนต้องมีความคิดรวบยอดและจินตนาการต่อประสบการณ์ที่ผ่านมา

2. ทักษะการสังเกตคำ (Word recognition) ผู้สอนจะช่วยเหลือผู้เรียนให้สังเกตคำได้ โดยการให้ผู้เรียนดูคำบ่อยๆ เรียนรู้เรื่องเสียงพยัญชนะและเสียงที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งโครงสร้างของเสียงที่พบบ่อยๆ ให้ผู้เรียนรู้จักการแบ่งคำออกเป็นพยางค์และออกเสียงแต่ละพยางค์ได้อย่างถูกต้อง โดยผู้สอนต้องแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักใช้ตัวชี้แนะในบริบท (context clues) เพื่อเป็นประโยชน์ในการเดาความหมายของศัพท์ การออกเสียงคำอย่างถูกต้อง รู้จักสังเกตโครงสร้างของประโยคเพื่อเดาความหมายของคำ รวมทั้งการออกเสียงที่ถูกต้อง และผู้เรียนต้องได้รับการสอนให้ใช้พจนานุกรมเพื่อหาความหมายและการออกเสียงคำด้วย

3. ทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ (Comprehension) เป็นการอ่านเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน ผู้เรียนจะได้รับความช่วยเหลือจากผู้สอนเกี่ยวกับวิธีการหาใจความสำคัญของเรื่อง วิธีการเขียนย่อเนื้อหาสำคัญของเรื่อง การเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่องที่อ่าน และสามารถสรุปใจความสำคัญของเรื่องได้ หลังการอ่านให้ผู้เรียนประเมินผลเรื่องที่อ่าน สอนคำศัพท์เพิ่มเติมเพื่อช่วยให้เข้าใจเรื่องได้ดีขึ้น การพัฒนาอัตราความเร็วของการอ่านให้เหมาะสมและการอ่านออกเสียงเพื่อให้ผู้อื่นได้ฟังและเข้าใจ

4. ทักษะการอ่านเพื่อการเรียนรู้ (Functional reading) เป็นการอ่านเพื่อแสวงหาความรู้และเพื่อความสนุกเพลิดเพลินในการอ่าน ผู้เรียนจะได้รับการฝึกให้อ่านสัญลักษณ์ แผนที่ ตาราง แผ่นป้ายโฆษณา วิธีการใช้ส่วนต่างๆ ของหนังสือ เช่น สารบัญ คำนำ เนื้อเรื่อง บรรณานุกรม เป็นต้น และได้เรียนรู้การใช้หนังสือเป็นสื่ออ้างอิง ได้พัฒนาทักษะการใช้ห้องสมุด และทักษะการเรียนรู้ รวมทั้งได้รับความเพลิดเพลินในการอ่าน

นอกจากทักษะการอ่านทั้งสี่ขั้นดังกล่าวข้างต้นแล้ว การอ่านโดยทั่วไปยังแบ่งออกเป็น การอ่านออกเสียงและการอ่านในใจหรือการอ่านจับใจความ

เทคนิคการสอนอ่านออกเสียง

การสอนอ่านออกเสียงในระดับประถมศึกษา ครูผู้สอนควรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ครูอ่านข้อความทั้งหมด 1 ครั้งให้นักเรียนฟัง
2. ครูอ่านทีละประโยค จากนั้นนักเรียนทั้งหมดอ่านตาม
3. ครูอ่านทีละประโยค แล้วให้นักเรียนอ่านตามที่ละคน
4. นักเรียนอ่านทีละประโยคให้ต่อเนื่องกันจนจบ
5. นักเรียนฝึกอ่านเอง
6. สุ่มให้นักเรียนออกมาอ่านหน้าชั้น

เทคนิคการสอนอ่านจับใจความ

ครูควรฝึกให้นักเรียนอ่านในใจแล้วซักถามกันในกลุ่มและเล่าเรื่อง จากนั้นจึงให้ฝึก

อ่านออกเสียงตามแบบเพื่อตรวจสอบความถูกต้องในการออกเสียง บทอ่านบางเรื่องเหมาะสมที่จะให้นักเรียนแสดงบทบาทประกอบได้ ครูควรจัดกิจกรรมประเภทนี้ในห้องเรียนด้วย นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมเสริมทักษะทางภาษาเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ความสนุกสนานและมีความกระตือรือร้น ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษยิ่งขึ้น
(หน่วยศึกษานิเทศก์ สปช., 2541, หน้า 133)

แสงทิวา ไชยยศ และ ทิพดี อ่องแสงคุณ (2539, หน้า 40-47) ได้แนะนำขั้นตอนการจัดกิจกรรมการอ่านไว้ดังนี้

1. กิจกรรมก่อนอ่าน (Pre-Reading Activities) เป็นการสร้างความสนใจให้แก่เด็กเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และปูพื้นฐานเกี่ยวกับเนื้อเรื่องและคำศัพท์ ครูต้องเตรียมเนื้อเรื่องที่อ่านให้ตรงตามวัยและความสนใจของเด็ก เพื่อกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้ที่จะอ่านมากขึ้น ซึ่งเด็กจะได้รับความสุขเพลิดเพลินไปพร้อมกับการเรียนรู้วัฒนธรรมของเจ้าของภาษา การเรียงร้อยตัวอักษร และลำดับเหตุการณ์อย่างมีขั้นตอน คำศัพท์ใหม่ ๆ ที่ผู้เรียนจะได้ค้นหาคำหมายและตีความประโยคต่าง ๆ เป็นต้น ครูจะต้องจัดหาเรื่องที่มีความยากง่ายตามความสามารถของเด็กและควรสอนคำศัพท์บางคำที่ยาก เด็กไม่สามารถเดาจากบริบทได้ นอกจากนี้จะต้องกำหนดจุดประสงค์ในการอ่านให้ชัดเจน ที่สำคัญครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะและคอยช่วยเหลือเท่านั้น

2. กิจกรรมระหว่างการอ่าน (While-reading activities) เป็นกิจกรรมที่ครูนำมาใช้ฝึกทักษะในขณะที่อ่านเนื้อเรื่อง ช่วยฝึกทักษะการอ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น โดยเลือกกิจกรรมที่หลากหลาย ในขั้นตอนนี้สามารถแบ่งกิจกรรมการอ่านได้ดังนี้คือ

2.1 การอ่านโดยแบ่งกลุ่มย่อย ให้นักเรียนเลือกกลุ่มหรือจับคู่กันเอง หรือครูจัดกลุ่มให้ตามความสามารถในการอ่านของเด็กก็ได้ เด็กจะได้อ่านด้วยกันและกระตุ้นซึ่งกันและกัน ทำให้การอ่านพัฒนาได้เร็วขึ้น เมื่ออ่านจบแล้วช่วยกันสรุปและเตรียมพร้อมที่จะเล่าให้เพื่อนในห้องฟัง

2.2 การอ่านด้วยตนเอง ครูควรฝึกทั้งการออกเสียงและการอ่านในใจ เพราะหากครูไม่กำหนดให้ เด็กจะเพียงแต่อ่านในใจ ความถูกต้องในการออกเสียงก็จะลดลงได้

2.3 การอ่านพร้อมกันทั้งห้อง เป็นการอ่านออกเสียงที่ได้ผลดี แต่ครูไม่ควรใช้วิธีนี้บ่อยนัก เพราะจะดูแลเด็กได้ไม่ทั่วถึง และพัฒนาเด็กได้ไม่ทั่วทุกคน

3. กิจกรรมหลังการอ่าน (Post-Reading) ภายหลังการอ่านครูควรจัดให้มีการอภิปราย แสดงความคิดเห็นกันในห้อง แสดงบทบาทสมมติ อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหมายของคำศัพท์ และกฎเกณฑ์ทางภาษาที่ปรากฏอยู่ในเรื่อง ตามตอบปัญหาจากเรื่องนั้น ๆ ประเมินผลความเข้าใจเรื่องจากการอ่านของนักเรียน และที่ครูไม่ควรลืมคือ การชมเชย เด็กจะเกิดความมั่นใจและพร้อมที่จะค้นหาเรื่องอื่นที่สนใจอ่านต่อไป

การพัฒนาทักษะการเขียน

ทักษะการเขียนเป็นทักษะที่ยากและซับซ้อนมากที่สุด เพราะในการเขียนนักเรียนต้องมีความสามารถอย่างแท้จริงในทุก ๆ เรื่อง ต้องอาศัยความรู้และข้อมูลจากทักษะการฟัง การพูดและการอ่าน ความสามารถในการรวบรวมความคิด การลำดับเหตุการณ์ แล้วจึงจะสามารถถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกออกมาเป็นภาษาเขียนให้ผู้อ่านเข้าใจได้ นอกจากนี้การเขียนยังช่วยพัฒนานักเรียนในด้านการใช้โครงสร้างทางภาษา จำนวนต่าง ๆ ตลอดจนคำศัพท์ที่เรียนแล้วมาใช้เขียนเรื่องราวต่าง ๆ ตามจุดประสงค์ของตน ทำให้นักเรียนเกิดพัฒนาการทางการใช้ภาษามากขึ้น ด้วยเหตุนี้การฝึกให้นักเรียนมีความสามารถในการเขียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ

การฝึกทักษะต่าง ๆ ของ นักเรียนก่อนการเขียน มีดังนี้

1. การฝึกทักษะการฟัง-พูด เช่น การบันทึกเรื่องราวจากการฟัง การเขียนรายงานจากการสัมภาษณ์ เป็นต้น

2. การฝึกทักษะการอ่าน โดยฝึกให้นักเรียนอ่านจับใจความ แล้วเขียนตอบคำถามจากเนื้อเรื่อง การจัดทำสมุดคำศัพท์เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน เขียนเนื้อเรื่องย่อ เขียนข้อความตอนใดตอนหนึ่งที่นักเรียนชอบมากที่สุด หรือเขียนบทสนทนาจากเนื้อเรื่องที่ครูกำหนดให้นักเรียนอ่าน เป็นต้น

3. การฝึกการใช้โครงสร้างของไวยากรณ์ โดยการให้แบบฝึกหัดด้านไวยากรณ์ตามสมควรแก่วัยและระดับชั้น เช่น แบบฝึกหัดเกี่ยวกับกาล (Tense) ต่างๆ การถามตอบ การเติมคำให้ได้ประโยคที่สมบูรณ์ เป็นต้น

4. การฝึกพัฒนาการการใช้คำศัพท์ ซึ่งความสามารถในการใช้คำศัพท์เป็นองค์ประกอบสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเขียนได้ดี โดยการสังเกตตัวสะกด การให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับส่วนประกอบของคำศัพท์ (Word Parts) ความหมายของคำศัพท์ (Word Meaning) การแยกแยะประเภทของคำศัพท์ (Word Classification)

5. การฝึกการใช้เครื่องหมายวรรคตอน ที่เป็นเครื่องมือช่วยในการสื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจในงานเขียนของผู้เขียนได้ง่ายขึ้น เช่น การขึ้นต้นด้วยอักษรตัวใหญ่เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจการเริ่มต้น

ข้อความใหม่ การลงท้ายด้วยเครื่องหมายหยุด (full stop) เพื่อให้ผู้อ่านรู้ว่าใจความนี้เป็นการบอกเล่าและได้สิ้นสุดลงแล้ว เป็นต้น เครื่องหมายเหล่านี้ถือว่าเป็นความรู้ขั้นพื้นฐานที่ครูต้องฝึกให้นักเรียนใช้อย่างถูกต้อง เพื่อให้งานเขียนมีรูปแบบที่สมบูรณ์

กระบวนการฝึกทักษะการเขียน

ในการสอนเขียนครูควรดำเนินการสอนตามลำดับขั้นตอน โดยอาศัยความร่วมมือในการชี้แนะและวางแผนร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน (พิตรวัลย์ โกวิทวที, 2540) มีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การรวบรวมความคิด (Generating Idea) เป็นการอภิปรายร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องที่จะเขียน ความสนใจ ความต้องการ และจุดประสงค์ในการเขียนแต่ละครั้ง ก่อนลงมือเขียนจริง ครูควรอธิบายและชี้แจงหากนักเรียนไม่เข้าใจคำศัพท์หรือโครงสร้างไวยากรณ์ที่จะใช้เขียน ฝึกให้นักเรียนใช้เทคนิคการระดมความคิดทางสมอง (Brainstorming Technique) เพื่อช่วยในการรวบรวมเนื้อหาที่จะเขียน ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นใจให้นักเรียน

2. การเรียบเรียงและร่างงานเขียน (Composing and Prevision) ในเริ่มต้นการเขียน ครูควรช่วยเหลือนักเรียนเช่น ใช้เวลาในห้องเรียนเพียงเพื่อร่างเรื่องที่จะเขียน ไม่ควรเร่งให้นักเรียนเขียนเสร็จในเวลา อาจจะอนุญาตให้นำไปเขียนต่อเองที่บ้านได้ ครูควรแนะนำให้นักเรียนรวบรวมความคิดที่จะเขียนให้ได้ก่อน ไม่ควรห่วงเรื่องคำศัพท์หรือไวยากรณ์ต่าง ๆ มากเกินไป ในขั้นตอนนี้ นักเรียนต้องการความช่วยเหลือและกำลังใจจากครูอย่างยิ่ง จากนั้นมีการตรวจสอบและขัดเกลาสำนวนงานเขียนฉบับร่างให้กับนักเรียนด้วย

3. การผลิตงานเขียน (Making Papers) ครูควรวางแผนและกำหนดเวลาในการตรวจแก้ไขงานเขียนของนักเรียน ในการเขียนเรื่องต่าง ๆ ควรให้นักเรียนเขียนโครงเรื่องมาให้ครูตรวจสอบและแสดงความคิดเห็นแล้วส่งกลับไปให้นักเรียนโดยเร็ว เพื่อไม่ให้นักเรียนลืมนำโครงเรื่องที่คิดไว้ ในการตรวจงานเขียนของนักเรียนครูไม่ควรใช้คำวิพากษ์วิจารณ์ที่รุนแรงเพราะจะทำให้เด็กเกิดความกลัว ขาดความมั่นใจในการเขียน ไม่อยากเขียนอีกต่อไป มีการแสดงความเห็นต่องานเขียนไปในทางบวกเพื่อช่วยเพิ่มความคิดและพัฒนาการในการเขียนให้นักเรียนสามารถหาทางแก้ไขปรับปรุงงานเขียนของตนได้

4. การอภิปรายงานเขียน (Discussion) การให้กำลังใจ การตรวจแก้ไข และการแสดงความคิดเห็นของครูต่องานเขียนของนักเรียน จะทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจ กล้าที่จะอ่านผลงานของตนให้เพื่อน ๆ ฟัง ควรให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของเพื่อนในทางบวก ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผลงานชิ้นต่อไปของนักเรียนดียิ่งขึ้น การฝึกทักษะในการแสดงความคิดเห็นนี้ ครูอาจ

ต้องใช้เวลาฝึกให้กับนักเรียนด้วยเพราะบางครั้งความคิดเห็นของเพื่อนอาจทำให้นักเรียนขาดความมั่นใจ ไม่กล้าเขียนอีกต่อไป

5. การให้ความรู้ (Teaching) หลังจากงานเขียนได้รับการขัดเกลาและแสดงความคิดเห็นแล้วให้นักเรียนนำไปทบทวน พิจารณาในเรื่องความถูกต้องของโครงสร้างไวยากรณ์ คำศัพท์ เครื่องหมายวรรคตอนต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องสุดท้าย บางครั้งอาจจะนำผลงานเขียนบนกระดานหรือพิมพ์หรือถ่ายเอกสารให้นักเรียนช่วยกันศึกษาความถูกต้อง หากพบข้อผิดพลาดให้หาทางแก้ไข นอกจากเรื่องความถูกต้องแล้ว ควรพิจารณาในด้านการลำดับความคิด เหตุการณ์และสำนวนต่าง ๆ ด้วย เพื่อช่วยให้งานเขียนมีผลสมบูรณ์ที่สุด

6. การปรับปรุงงานเขียน (Revising Papers) ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้าย นักเรียนควรตระหนักว่างานเขียนจะสมบูรณ์ได้ ต้องมีการขัดเกลาและทบทวนอย่างรอบคอบ เพื่อตรวจสอบข้อผิดพลาดต่าง ๆ เช่น การสะกดผิด การตัดต่อเพิ่มเติมความคิดต่าง ๆ การลำดับเหตุการณ์ เรื่องราวใหม่ ซึ่งเทคนิคนี้ครูต้องสอนให้กับนักเรียน

การจัดกิจกรรมการสอนเขียน

ในการสอนเขียนนั้นครูควรเลือกเรื่องเกี่ยวกับตัวนักเรียนที่ตรงกับความสนใจและระดับความสามารถของนักเรียน กำหนดจุดประสงค์ในการฝึกทักษะการเขียนอย่างชัดเจน การเขียนในระยะเริ่มต้นควรเป็นการเขียนแบบกำหนดขอบข่าย หรือชี้แนะแนวทางการเขียนให้นักเรียน เน้นการฝึกเขียนในรูปของกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสปรึกษาร่วมกัน ช่วยกันคิดและเรียบเรียงเรื่องที่จะเขียน เลือกใช้คำศัพท์และโครงสร้างได้อย่างเหมาะสม และเกิดความมั่นใจในการแสดงออกทางภาษา ที่สำคัญกิจกรรมการสอนเขียนควรฝึกให้เขียนจากง่ายไปหายาก

การสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันเป็นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะทางภาษาและสามารถนำความรู้ทางภาษาไปใช้ในการสื่อความหมายได้ ดังนั้นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน จึงควรจัดให้มีเนื้อหาที่เป็นจริงในชีวิตประจำวันและให้นักเรียนเป็นผู้เลือกเอง โดยยึดจุดประสงค์ของการสอนเป็นสำคัญ เป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนอยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมและมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนข้อมูลที่ไม่รู้มาก่อน ครูควรจัดให้มีกิจกรรมร่วมกันอย่างเป็นธรรมชาติโดยไม่มีการชักชวน การจัดกิจกรรมควรง่ายต่อการเตรียมและการดำเนินงาน นอกจากนี้ควรมีกิจกรรมเสริมนอกเหนือจากในบทเรียนเพื่อช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

2.3 การประเมินผล

การวัดและประเมินผลภาษาอังกฤษระดับอ่านออกเขียนได้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรภาษาอังกฤษ พ.ศ. 2539 มุ่งเน้นการประเมินพฤติกรรมจากความสามารถ

ในการใช้ภาษาในด้านความเข้าใจ การฟัง พูด อ่าน เขียนและการสะกดคำ ทั้งนี้ควรประเมินให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและสามารถบ่งชี้ผลการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะต้องประเมินครอบคลุมทุกด้านทั้งทักษะทางภาษา คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน รวมทั้งทักษะกระบวนการเรียนรู้และเจตคติของผู้เรียน โดยเน้นการประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง (ศูนย์พัฒนาหลักสูตร : เล่ม 1, 2541, หน้า 65-66)

การวัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง (Authentic Assessment) หมายถึง การวัดและประเมินผลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูล การสังเกต การบันทึก การสะสมผลงานซึ่งเป็นหลักฐานเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของนักเรียนตามสภาพที่แท้จริง ประเมินโดยเน้นการปฏิบัติจริง เป็นการประเมินการกระทำการแสดงออกของนักเรียนตามสภาพที่แท้จริงทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน และสถานที่อื่น ๆ นอกโรงเรียน โดยครูไม่ต้องจัดสถานการณ์ เป็นการประเมินแบบไม่เป็นทางการ ส่วนแฟ้มสะสมงานของนักเรียน จัดเป็นส่วนช่วยให้การวัดและประเมินผลตรงตามสภาพที่แท้จริง สมบูรณ์และสอดคล้องกับแนวการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรยิ่งขึ้น (หน่วยศึกษานิเทศก์, 2541, หน้า 175)

3. ความวิตกกังวลในการเรียน

3.1 ความหมายของความวิตกกังวล

ความวิตกกังวล "Anxiety" มาจากภาษาละติน "Anxius" แปลว่าหายใจไม่ออก อึดอัด ดังนั้น "Anxiety" จึงหมายถึง ความรู้สึกอึดอัด เป็นภาวะที่ไม่สบายใจ (นวลพรรณ นิยมคำ, 2541, หน้า 50) ดังที่ Sullivan (1972 อ้างใน ขวลิขิต คันธวงศ์, 2541, หน้า 13) กล่าวว่าความวิตกกังวลคือ ภาวะของความตึงเครียดที่เกิดขึ้นจากการไม่ได้รับการยอมรับในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น ส่วน Ausubel (1968, p. 401) เสนอว่าความวิตกกังวลเป็นสภาวะบุคคลที่เกิดจากการสูญเสียความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) บุคคลจะตอบสนองต่อเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยความกลัว เพราะมีความรู้สึกว่าเหตุการณ์นั้นจะทำให้สูญเสียคุณค่าในตนเองไป ขวลิขิต คันธวงศ์ (2541, หน้า 14) ได้สรุปว่าความวิตกกังวลเป็นสภาวะของจิตใจที่ไม่ปกติ มีความตึงเครียดทางอารมณ์ ขาดความมั่นคงปลอดภัย อาจจะมีสาเหตุมาจากการไม่ได้รับการยอมรับในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเองหรือขาดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

3.2 ความวิตกกังวลในการเรียนภาษาต่างประเทศ

ความวิตกกังวลในการเรียนภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศนั้น Littlewood (1984, อ้างใน บุชบา สุวรรณโสภณ, 2539, หน้า15) กล่าวว่า ความวิตกกังวลเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารหรือการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ ถ้าผู้เรียนมีความวิตกกังวลสูงกว่าธรรมดาจะเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการเรียนรู้โดยเฉพาะถ้าผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารอย่างจำกัด ผู้เรียนจะมีความวิตกกังวลสูง Krashen (1983, as cited in Richards & Rodgers, p. 131) ได้เสนอสมมุติฐานด้านจิตใจ (The Affective-Filter Hypothesis) ไว้ว่า เจตคติเช่น แรงจูงใจ ความเชื่อมั่นในตนเองและความวิตกกังวล มีผลกระทบต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียน ถึงแม้ว่าผู้เรียนจะได้รับปัจจัยป้อนที่เข้าใจได้ก็ตาม แต่ความวิตกกังวลจะขัดขวางไม่ให้ผู้เรียนรับปัจจัยป้อน ทำให้การเรียนรู้ภาษาล้มเหลวไม่ประสบความสำเร็จ ถ้าผู้เรียนมีแรงจูงใจและความมั่นใจในตนเองสูงก็จะเรียนรู้ภาษาได้ดีและมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้เรียนที่มีความวิตกกังวลในการเรียน ส่วน Horwitz (Horwitz, Horwitz and Cope, 1991, as cited in Koba & Wilkinson, 2000) พบว่าความวิตกกังวลของผู้เรียนเริ่มจากความวิตกกังวลในการฟังและการพูด ในการเรียนภาษาต่างประเทศนั้นผู้เรียนที่มีความวิตกกังวลจะประสบปัญหาในการแยกแยะเสียงและโครงสร้างทางภาษา รวมทั้งการแปลความหมาย ในบางครั้งการเรียนอย่างหนักทำให้เกิดความวิตกกังวลที่ส่งผลต่อการพูดและการสอบด้วยเช่นกัน ทำให้ผู้เรียนหลีกเลี่ยงการที่จะต้องเรียนภาษาต่างประเทศ สิ่งที่คุณเรียนวิตได้แก่ ความกลัวที่จะต้องสื่อสาร ความกลัวในการสอบและความกลัวในการถูกประเมินในแง่ลบ ซึ่ง Horwitz ได้แนะนำว่า ผู้สอนควรจัดบรรยากาศในการเรียนภาษาที่ไม่เคร่งเครียดเช่น การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียน เป็นต้น รวมทั้งการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คาดหวังทั้งความถูกต้องและข้อผิดพลาดของตนเอง ในขณะที่ Price (1991, as cited in Koba & Wilkinson, 2000) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความวิตกกังวลในการเรียนภาษาต่างประเทศมากที่สุด ปรากฏว่า ผู้เรียนกลัวการที่จะต้องพูดภาษาต่างประเทศต่อหน้าผู้เรียนคนอื่น ๆ นอกจากนี้ยังกลัวการถูกผู้อื่นหัวเราะหากตนเองพูดผิด นอกจากนี้ Price ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า สาเหตุทำให้เกิดความวิตกกังวลอีกประการหนึ่งคือ ครูผู้สอนที่มักจะวิจารณ์การออกเสียงของผู้เรียน ดังนั้นเพื่อเป็นการลดความวิตกกังวล ครูผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ออกเสียงในห้องเรียนแม้ว่าจะออกเสียงผิด และควรชี้แจงผู้เรียนว่าห้องเรียนเป็นสถานที่แห่งการเรียนรู้และการสื่อสาร โดยแท้จริง ทั้งนี้ Bailey (1983, as cited in Finch, 2000) ได้เสนอผลการศึกษเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการเรียนภาษาต่างประเทศว่า ความวิตกกังวลของผู้เรียนมี 2 แบบคือ

ความวิตกกังวลแบบเชื้ออำนาจ (Facilitating Anxiety) และความวิตกกังวลแบบสะกดกัน (Debilitating Anxiety) หากผู้เรียนมีความวิตกกังวลแบบเชื้ออำนาจซึ่งผู้เรียนวิตกกังวลต่อการเรียนเพียงเล็กน้อยและตระหนักถึงอุปสรรคในการเรียนข้อนี้ ความวิตกกังวลแบบนี้จะช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดความพยายามที่จะเรียนมากขึ้นให้ทัดเทียมกับผู้อื่นจนประสบความสำเร็จในการเรียน แต่ในทางตรงกันข้ามผู้เรียนที่มีความวิตกกังวลแบบสะกดกันจะวิตกกังวลในการเรียนสูงและพยายามหลีกเลี่ยงที่จะพบกับความล้มเหลวทำให้ล้มเลิกการเรียนไปในที่สุด แต่หากผู้เรียนยังพยายามเรียนต่อไปความวิตกกังวลแบบสะกดกันก็จะลดลงจนกระทั่งเป็นแบบเชื้ออำนาจได้ ในการศึกษาเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการเรียนภาษาต่างประเทศนี้ Horwitz (1991, p. 33) ได้ทำการวัดโดยให้ผู้เรียนรายงานความวิตกกังวลของตนเอง (Self-reports) ด้วยการตอบคำถามจากแบบวัดความวิตกกังวลในการเรียนภาษาต่างประเทศ (Foreign Language Classroom Anxiety Scale : FLCAS) จำนวน 33 ข้อ เกี่ยวกับความวิตกกังวลในการสอบ ความวิตกกังวลในการสื่อสาร และความกลัวการถูกประเมินในแง่ลบ สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับความวิตกกังวลในการเรียนภาษาต่างประเทศในประเทศไทย ซึ่งการเรียนภาษาอังกฤษจัดว่าเป็นการเรียนภาษาต่างประเทศนั้น บุษบา สุวรรณโสภณ (2539, หน้า 46) ได้ทำการศึกษาเรื่องการลดความวิตกกังวลของผู้เรียนทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมที่เน้นจิตพิสัย ผลของการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้เรียนมีความวิตกกังวลในการเรียนต่ำย่อมมีผลต่อการเรียนรู้อย่างดี ทำให้ผู้เรียนกล้าที่จะแสดงออกถึงความสามารถในการใช้ภาษาโดยเฉพาะทักษะการพูดจึงทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียนได้ในที่สุด